

Poštnina plačana v gotovini.

Leto III.

1925.

Ljubljana.

Štev. 10. - Oktober

J. Neškudla

Tvornica cerkvenih paramentov, bander,
kongregacijskih in orlovskih zastav.
Atelje za umetniško ročno ve-
zenje v zlatu in svili.

Ljubljana, sv. Petra c. 25.

*Sprejema tudi vsa popravila, ki se strokovnjaško
in po najnižjih cenah izvedejo.*

Ceniki, vzorci, proračuni in načrti
se razpošiljajo brezplačno.

VSAKA VIGREDNICA naj si naroči sledeče knjige:

Domači vrt. Praktičen navod, kako ga uredimo, obdelujemo in krasimo. Priredil M. Humeč. Pojasnjeno z 69 podobami in 2 barvnima slikama. Cena knjigi Din 48—, vezani Din 60—.

Sadje v gospodinjstvu. Navod o ravnanju s sadjem in o konzerviranju sadja in zelenjadi. Za gospodinje in dekleta priredil M. Humeč, s 13 barvanimi prilgami in 42 slikami. Cena Din 30—.

Slovenska kuharica. Velika zdaja z mnogimi slikami v besedilu, 33 barvanimi tabelami in s 193 slikami v naravnih barvah. Sedma izpopolnjena in pomnožena izdaja 685 strani. Priredila S. M. Felicita Kalinšek. Cena elegantni v platno vezani knjigi Din 220—.

Izmed pripovednih spisov priporočamo predvsem:

Jos. Jurčič, spisi. 10 zvezkov, priredil dr. Ivan Grafenauer. Posamezni zvezki v elegantni vezavi, celo platno po Din 42—. Vseh 10 zvezkov z zlato obrezo v skupni elegantni kaseti velja Din 560—. Ta kasete z Jurčičevimi spisi je najkrasnejše darilo za nizko ceno. Broširani zvezki Jurčiča se dobe po Din 20—, navadna vezava pa po Din 30—.

Ceniki naše zaloge so brezplačno na razpolago!

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA v Ljubljani.

Vsebina 10. številke:

•••○○•••

Sv. Frančišek	201
Šlovensko srce	202
Še o prijateljstvu med moškim in žensko	203
Od srca do srca	206
O lepotnem okusu	208
Angel varuh	210
Molitev ob darovanju	211
Bratje in sestre	211
Sadje v rožnem domu	215

Majhna muha velik sovražnik	216
Drobci iz gospodinjstva	217
Za oči in roke	219
Kako smo se razvijale	219
Iz zgodovine dekliške telovadbe	220
Iz orliške centrale	221
Sestre sestram	222
Žena in kulturni napredek	223
Prejeli smo	224
Oglasi	224

Leto III
Štev. 10

VIGRED

1925
Oktober

DEKLIŠKI LIST

Sv. FRANČIŠEK.

„In sv. Frančišek je videl ob potu drevesa in na njih veliko jato različnih ptičev . . . In velika množica jih je bila tudi na tratini pod drevjem. In prišel je nad Frančiška Duh božji in je rekel učencem:

Čakajte tu, da grem in popridigam našim bratcem ptičkom.

In brž ko je začel pridigati, so prifrčali vsi ptički z drevja k njemu in se niso ganili, čeravno je stopil prav med nje in se jih je dotikal s svojo haljo.

In je nagovoril ptičke:

Moji bratje, ptički! Mnogo hvale dolgujete Bogu in ga morate vedno in povsod slaviti: zato, ker lahko letate, koder hočete, za vašo dvojno in trojno obleko, za pisano suknjico, za živež, ki vam ni treba zanj delati, in za prelepe pevske glasove, ki vam jih je podaril Stvarnik. Ne sejete in ne žanjete, pa Bog vas živi in vam daje reke in studence, da iz njih pijete, gore in griče, skale in pečine, da se v njih skrivate, in visoka drevesa, da si spletate na njih gnezda.

In čeprav ne znate ne tkati ne presti, vendar daje vam in vašim mladičem potrebnega oblačila. Ljubite torej zelo svojega Stvarnika, ki vam je izkazal toliko dobrot. Čuvajte se torej, bratje moji ptički, da ne boste nehvaležni, temveč trudite se vedno, da hvalite Boga.

In ko je sv. Frančišek končal pridigo in poziv na hvalo božjo, je napravil križ čez vse ptičke. In vsi ptički so naenkrat odleteli in so žvrgoleli čudovito in močno in so se razkropili in odleteli na vse strani.“

Tako poroča star Frančiškov življenjepis. In ves stoji pred nami naš svetec asiški.

SLOVENSKO SRCE.

NAPISAL: OBMEJNI SLOVENEČ.

ed vojno so obstajale dobrotelne organizacije, ki so se zvale „Češko srce“, „Slovensko srce“ . . . jaz pa hočem danes govoriti o slovenski narodni zavesti, o ljubezni do slovenskega naroda.

Ljubezen do lastnega naroda je utemeljena v človeški naravi. Toda tudi v dobrem se more pretiravati. Kakšna naša ljubezen do naroda ne sme biti in kakšna mora biti?

Nočemo in ne smemo biti šovinisti, narodni fanatiki, ki obožujejo svoj lastni narod in prezirajo ali celo zaničujejo druge narode. Nočemo biti nestrpnih, krivičnih in sovražnih drugim narodom. Nočemo posnemati onih, ki hočejo, da bi lastni narod zavladal celemu svetu, in hočejo vse druge ponižati za sužnje svoje vladohlepčnosti in svoje ropazelnosti. Tako nekrščansko, pretirano narodnost po pravici imenujejo „najstrašnejšo vseh krivih ver proti ljubezni do bližnjega“. To je zločesti narodni imperijalizem.

Ljubezen do lastnega naroda mora temeljiti na pravičnosti in ne sme biti proti ljubezni do drugih narodov. „Ljubezen nad vse“, tudi tedaj, kadar se borimo za svete svoje narodne pravice. Sovrašstvo do bližnjega, pa bodi do posameznika ali do celih narodov, je vedno nemoralno (grešno). Kristus nam prepoveduje krivico delati ali sovražiti kogarkoli. Sicer pa se krivičnost in sovražnost napram drugim narodom prej ali slej bridko maščujeta nad tistim, ki sovraži in krivico dela.

V teh mejah hočemo ljubiti lastni narod, a ljubiti ga hočemo z veliko, žarko ljubeznijo! Zlasti hočemo ljubiti svoje zatirane brate in sestre!

Če pa hočemo ljubiti svoj narod, je najprej potrebno, da se zavedamo, da smo Slovenci in vsi Slovenci tvorimo eno narodno celoto. V narodnem oziru ne poznamo ne Kranjcev, ne Korošcev, ne Štajercev, ne Primorcev, ampak samo Slovence. Nihče se ne sme poviševati čez druge, ali se smatrati za Slovence boljše vrste. Naj ohrani vsaka dežela svoje posebnosti, a znak kulturne zaostalosti in pomanjkanja slovenske narodne zavesti bi bilo, če bi Slovenci ene dežele gledali na Slovence druge dežele z očmi polnimi predsodkov, prezira, posmeha ali celo zaničevanja.

Zdi se mi, da so naša narodno-obrambna društva pred vojno zanemarila svojo nalogo, ko se niso dovolj pobrigala, da bi se zavest skupnosti vseh Slovencev krepkeje utrdila v vseh slovenskih srcih. Zlasti bi bila morala imenovana društva vžgati v slovenskih srcih žarko ljubezen do najbolj ogroženih obmejnih bratov. V ta nanem bi bila morala zlasti potom poljudno-znanstvenih spisov poskrbeti za natančno poznavanje obmejnega slovenstva, obmejne slovenske zemlje in obmejnih Slovencev. Vsak Slovenec (obojege spola) bi moral poznati vso slovensko zemljo, zlasti pa najbolj ogrožene slovenske kraje in pokrajine.

Ta zanemarjena dolžnost se je bridko maščevala ob prevratu. Redki so bili, ki so v onem velikem času spoznali svojo narodno dolžnost in hiteli tja, kjer je bilo treba hitrega in energičnega dejanja! — A v isti meri kot pred vojno je še danes dolžnost naših narodno-obrambnih organizacij, da razširjajo, posplošijo in in poglobé poznavanje slovenske zemlje, zlasti neujedinjenih slovenskih pokrajin. „Delajmo složno in smotreno na učvrščenju slovenske zavesti med rojaki zunaj“, sem čital pred kratkim v slovenskem listu („Slovenec“, 24. 5. 1925). Vse lepo in prav, a naši sorojaki zunaj so zelo zelo odtegnjeni našemu vplivu. Storimo, kar moremo, a delajmo predvsem tudi za učvrščenje slovenske zavesti med rojaki znotraj! Da bi nas — če pride še kdaj kak velik trenutek — ne našel zopet tako nepripravljenih kakor ob prevratu — — — !

Še o prijateljstvu med moškim in žensko.

Učimo se od Nemcev! Nemški koroški list je pisal: „Vsi Korošci tja do Karavank se morajo čutiti tudi notranje neločljivo zrasle s svojimi severnimi so-deželani (t. j. koroški Slovenci se morajo smatrati neločljivo skupaj zrasle s koroškimi Nemci). Koroška mora tudi po mišljenju tvoriti eno trdno enoto“. — To mišljenje, ki mora vse Korošce neločljivo zvezati in iz Koroške stvoriti eno trdno enoto, mora po nemških mislih seveda biti nemško! „Domovini zvest“ je na Koroškem samo tisti, ki je prepojen s tem enotnim, nemškim mišljenjem; vsakdo, kdor čuti slovensko, je „izdajalec“, „iredentar“, „čuš“, „Srb“, „Jugoslovan!“ Nemci na Koroškem so brezobzirno in z vsemi močmi na delu, da vse Korošce in predvsem koroške Slovence prepoje z „enotnim mišljenjem“. Narodno zadušiti hočejo naše sorojake na Koroškem! Na vso moč se trudijo in po vsej sili hočejo čim prej napraviti iz koroških Slovencev pristne Nemce! V prvi vrsti potom šole. V šoli se na Koroškem koplje grob koroškim Slovencem. „Zweck der Schule ist, dass die Kinder deutsch lernen“ (namen šole je, da se otroci naučijo nemško), je dejal koroški učitelj.

Na Koroškem po vseh šolah učitelji s slovenskimi otroci molijo nemško. Neprestano priganjajo slovenske otroke, da morajo tudi v odmorih govoriti nemško. „Deutsch reden (govorite nemško)!“ in „Der oder die tut schon wieder windisch plappern (ta že zopet blebeta vindišarsko)“, tako in podobno obdelujejo slovenske otroke. Zapirajo in kaznujejo jih, če nočejo govoriti nemško, obdarujejo jih, če se hrabro mučijo z nemškim govorjenjem. Seveda jim poleg nemške govorice skušajo vcepiti tudi nemško mišljenje. Vedno jim pravijo, da s slovenščino se nikamor ne pride, z nemščino pa po celem svetu. Pripovedujejo jim, da je Koroška nemška dežela in da so Slovenci uropali Mežiško dolino. A kar je posebno žalostno, od prevrata oz. od nesrečnega plebiscita sem v več slovenskih župnijah nemški duhovniki i v šoli i v cerkvi učijo, pridigujejo in molijo samo nemško — — —

(Konec prihodnjic.)

○○○@○○○

ŠE O PRIJATELJSVU MED MOŠKIM IN ŽENSKO.

P. B. A.

noge naše naročnice so se pri pregledovanju zadnje številke s precejšnjim začudenjem ustavile pri članku dr. Debevca, češ: ali je treba, da piše „Vigred“ o takih rečeh? S primernim nezaupanjem so brale dotični spis in so si na koncu mislile: brez škode bi to izostalo, saj na vse zadnje nič posebnega ne pove. Čemu se spuščati v take

reči . . . ?

Druge zopet so z vso pozornostjo brale in jih je komaj kedaj „Vigred“ bolj zanimala ko to pot. Brale so in brale in so prišle do zaključka: no seveda, saj sem si jaz prav tako mislila . . . Na pravem potu sem . . .

Druge bi dejale o prvih: življenja ne poznajo, ozkosrčne so in pretirane . . . Prve bi rekle o drugih: lahkomišljene so in še „Vigred“ jim daje potuho.

Za danes se prav po domače pogovorimo o tem, kakšno vrednost ima Debevčev spis v zadnji številki za praktično življenje naših Vigrednic. Saj je vsem jasno, da „Vigred“ kot vzgojni list nima v prvi vrsti te naloge, da bi to ali ono življensko vprašanje zgolj miselno, nekako znanstveno, razmotrivala, temveč da podaja naročnicam praktične migljaje za modro urejeno življensko pot.

I.

Po mojih mislih je Debevčev spis dober in potreben prvič zato, ker Vigrednicam mnogo pripomore do razbistritve pojmov v zadevi, ki je za vsakega

Še o prijateljstvu med moškim in žensko.

človeka silovito važna. Priznajmo si, da je nejasnost v razmerju med obema spoloma kriva najmanj dve tretjini vsega zla, ki tare zlasti mlade ljudi, sega pa s kruto roko še daleč naprej v poznejše življenje moža in žene — in še prav posebno žene.

To poudarja v uvodnih besedah g. pisatelj sam. „Bodi nam drago ali ne, priznati moramo, da meče naša odrasla mladina pojme: poznanstva, tovarištvo, prijateljstvo, razmerje, ljubezen — največkrat v en koš. In vendar so ti pojmi tako različne vrednosti in razsežnosti! Tako gradi naša mladina svojo sedanost in bodočnost na nezanesljivi, nestvarni osnovi, ki skriva v sebi kali bodoče nesreče.“

Živa resnica! Kolikokrat naletimo na dekle, ki zvemo o njej, da jo je „fant“ zapustil. Sama rada potoži o tej nesreči drugi osebi, češ: toliko in toliko časa sva bila — prijatelja! Prijatelja? Če se ti slučajno ali neslučajno ponudi priložnost, da pogledaš globlje v tisto „prijateljstvo“, odkriješ neljubo resnico, da sta bila nesrečneža drug drugemu — ne prijatelja — temveč zapeljivca! Kar bi moralo ubogo dekle imenovati „grešno znanje“ — samo imena „znanje“ ali celo „ljubezen“ ta reč nikakor ne zasluži! — imenuje „prijateljstvo“! Ali ni vsega obžalovanja vredna, da nima niti pojma, kaj je prijatelj in prijateljstvo? In vendar pravi celo sv. pismo: Kdor je našel pravega prijatelja, je našel zaklad!

In zopet naletimo na dekle, ki je v uradu, v trgovini, v društvu . . . tovarišica prav tam nastavljenim moškim osebam, pa ne ve, kako daleč sme in mora segati njena intimnost do njih. Namesto da bi ostala napram njim v mejah „uradne“ prijaznosti in vljudnosti, je ž njimi kar domača, zaupna, se vmešava v njihove privatne posle, se spušča celo v kočljive družinske zadeve tega ali onega — ko se pa po njeni lahkomišljenosti izcimi iz na videz nedolžne stvarce večja ali manjša „afera“, se z začudenjem in užaljenim ponosom sprašuje, kje je vendar ostala dolžna obzirnost in diskretnost, ki bi morala nujno spremljati „prijateljstvo“ prizadetih oseb . . . Zopet usodno mešanje pojmov!

Istotako se godi velika krivica izrazom in v njih skritih pojmom: poznanje, znanje, znanec, hišni prijatelj, zaupnik, kavalir itd. Kaj naj šele rečem o besedi in pojmu „ljubezen“?! Kolikokrat ljudje nazivajo s temi izrazi vse kaj drugega, nego hoče in mora beseda pomeniti!

Seveda, če bi se samo besede zamenjevale, bi ne bilo še nič hudega. Toda če koga zmotno nazivam drugače kot bi ga moral, tudi navadno uravnam svoje vedenje do njega popolnoma narobe. In v tem je nujno skrita kal bodoče nesreče.

Debevčev spis je torej hotel opozoriti na to nesmiselno zamenjavanje pojmov, ki ni morda usodno samo za jasnost jezika, oziroma govorice, temveč skoraj nujno prinese s seboj tudi usodepolne posledice v življenju.

II.

Dalje mi je bil Debevčev spis dobrodošel zato, ker se spušča tudi naravnost v vprašanje: kako je s prijateljstvom (v pravem pomenu besede!) in kako je z ljubeznijo (seveda tudi pravilo!) med moškim in žensko?

Morebiti bi pa vsaj tega ne bilo treba v „Vigredi?“ Slučajno me od podrobnega dokazovanja odvezuje prav ista številka „Vigredi“, ki prinaša pod rubriko „Od srca do srca“ odgovor na pismo neke T. P. K. Slučajno, pravim, ker je bil Debevčev spis že v tiskarni, ko sem prejel od g. Selme* odgovore na pisma.

* Da sta bivši urednik in g. Selma ena oseba, ta vera je menda med Vigrednicami končno vendar „premagano stališče“.

Še o prijateljstvu med moškim in žensko.

Dr. Debevec poudarja, da so pogoji za prijateljstvo „med moškim in žensko manj pogostni, zlasti radi tega, ker ju loči razlika v spolu in vse ono, kar iz tega dejstva izvira“.

Razlika v spolu — to vsak hitro razume, saj drugače bi našega vprašanja sploh ne bilo. Toda manj je navadnemu zemljanu jasno, kaj vse iz tega dejstva izvira. Ni treba takoj misliti samo na spolno strast, ki bi se utegnila vzbuditi v enem ali v drugem ali v obeh — saj so gotovo ljudje, ki so že po naravi ali po vzgoji v tem oziru dokaj hladni. Toda razlika v spolu prinese s seboj še marsikaj drugega, kar otežuje resnično prijateljsko razmerje med moškim in žensko.

O razliki med moškim in žensko naj navedem nekatere stavke iz dveh predavanj dr. Breclja*.

„Mladenci in mladenke se v telesnem in duševnem pogledu vsak v svoji smeri različno razvijajo.“

„Od okostja preko vseh organov do kožnih tvorbo na površju je razlika med moškim in žensko, celo v sestavi krvi in telesnih sokov, prav toliko, če ne večja razlika se napravi tudi v duševnosti.“

„Omenjam le, da dober anatom spoznava na vsaki kosti ali delcu kože ali organa, pripada li moškemu ali ženskemu trupu, razlika je celo v sestavi krvi.“

„V duševnem pogledu je istotaka različnost, ako ne večja. Kakor je telesni razvoj različen, tako je duševni sestav vsakemu spolu svojski in poseben. V moškem prevladuje razum, pri ženski čuvstvenost.“

„Moški je že po svoji naravi bolj dejalen in silen, strasten in brezobziren, ženska pa trpna in mehka, uslužna in — lahkoverna.“ —

Različnost v duševnosti je torej velika. Pri taki različnosti ni prav verjetno, da bi se pogosto našla moški in ženska, ki imata skupnost „idejnih borb, slične težnje, podobna hrepenenja, enake cilje“ — vse to namreč zahteva dr. Debevec kot predpogoj za prijateljstvo in to po pravici.

Vse to torej izvira iz dejstva, da sta si moški in ženska po spolu različna. Verjetnost, da je prijateljstvo med njima pogosto možno, je tedaj prilično majhna, toda to ne zgolj zavoljo nevarnosti, da stopi v ospredje spolnost v ožjem pomenu besede, temveč tudi zato, ker je duševni sestav pri enem in drugem zelo drugačen.

Toliko o prijateljstvu med moškim in žensko. Kako pa z ljubeznijo med njima?

Jasno je, da ona različnost v duševnosti tu ni ovira, temveč še gonilna sila. Dr. Debevec sicer izraža željo, da bodi lepa ljubezen med moškim in žensko „prijateljstvo največjega obsega in najboljše kakovosti“, toda priznava seveda, da „gre ljubezen lahko tudi preko vsega tega“. Ljubezen je mogoča — in sicer prava in lepa ljubezen — tudi med dvema osebama, pri katerih manjka več pogojev za razvoj samega prijateljstva.

Zakaj in kako to, zopet lepo pove dr. Breclj v enem izmed omenjenih predavanj.

„Kdo izmed njiju (moški ali ženska) je boljši? Tega menda nihče ne ve, ker sta vsak po svoje usovršena. Nikdo izmed njiju pa ni zase popolna življenjska enota, oba namreč drug drugega dopolnjujeta in oba skupaj tvorita popolno življenjsko enoto.“

Pri prijateljstvu pa velja: ena duša v dveh telesih! Duševnosti obeh se morata kolikor mogoče kriti, morata se čimbolj ujemati, v tem obstoji prijateljstvo.

Iz tega razmotrivanja povsem jasno sledi, da je treba navadno in večinoma iskati prijateljstva pri sebi enakih: dekletu pri dekletih, fantu pri fantih. Na-

* „Čas“, 1924/25, stran 289 in nasl.

gnjenje, oziroma razmerje, ki se seveda kaj rado razvije med dekletom in fantom, je pa skoraj vedno smatrati za ljubezen, ali vsaj za prve početke ljubezenske medsebojnosti — in je kajpada treba vzeti nase tudi vso odgovornost, ki jo ta medsebojnost prinese seboj — pred Bogom in pred ljudmi! V tem smislu je gospa Selma svoji varovanki popolnoma prav odgovorila. In tisti odgovor naj iztrezni tudi vse druge Vigrednice, ki so morebiti v enakem položaju, in se tolažijo z nekim meglenim prepričanjem, da je njihovo razmerje zgolj prijateljstvo. (Konec prih.)

○○○○○

OD SRCA DO SRCA. (POMENKI Z GOSPO SELMO.)

Tvoja volja.

V življenju srečavamo ljudi, ki pogosto tožijo, da nimajo nikake volje. V sebi nosijo morda visoke ideale, delajo navdušene sklepe, pričenjajo svoje delo vedno in vedno po novem načinu, a zopet in zopet jih premaga neko mrtvilo, čudna slabost in nezmožnost, morebiti tudi sanjavost ali celo strast, da ostanejo le pri začetku. Taki ljudje izgube vsak pogum in so zato v nevarnosti, da opuste vsako stremljenje po boljšem in višjem. Dekliške duše so to, ki se nagibljejo k brezdelnemu sanjarjenju, k neznanemu hrepenenju, vse mehke, vse brez moči, kadar je treba stopiti na pot, ki vodi do spoznanega cilja. —

Na življenski poti nam prihajajo tudi naproti mnogoteri, ki prekipevajo od veselja za nova podjetja, ki s smelo roko prično vsakršno delo. Njihovo neomejeno hotenje skače od dela do dela in ne glede na ovire. Kaj jim je na tem, če je treba preskočiti, podreti, premagati oviro! Kaj zato, če pod njihovimi vihravimi nogami ostane pesek in prst, dasi so prvotno stopali po zelenju in cvetju! — Njihove volje ne obdrži mirna, preudarna misel. Kljub svojim dobrim namenom s svojo nevezdržno vihravostjo več škodujejo kakor koristijo. —

Drugi zopet — in teh ni baš malo — so verni sužnji svoje tiranske volje. Značilno za te ljudi pa je, da premoči svoje volje niti ne čutijo, dasi so ji dali v roke popolno oblast. Ta neomejena, nebrzdana volja gospodarji nad njimi in njihovo okolico; vsiljuje jim lastno mnenje, določa in odloča vsa dela in opravila, kratko: ta volja je strogo povelje za vse, ki jih le more doseči. Ti ljudje matrajo svojo lastno sodbo, svoje nazore za edino prave in dopustne ter si ne dajo dopovedati prav ničesar. Le enega ta močna volja ne dopušča: da bi si kdorkoli drznil omajati to premoč. — Ako jo zadene graja od katerekoli strani, zadrti, klone, kakor da jo je zadel udarec s pasjim bičem, nato pa se zravna z žugajočo kretnjo, s katero hoče dokazati svojo nedotakljivo moč. — To početie seveda ni pošteno. Lastnik te tiranske volje pač dobro vé, da ima tujim očem marsikaj prikriti. Razgaljena njegova notranjost bi pokazala vso revščino in bedo. Gorje, kdor bi si

drznil to razkriti! Pripraviti bi se moral na najhujšo osveto, katere meja bi bila lastno uničenje.

Vse te tri vrste ljudi: onih brez volje, onih z neomejeno in vihravo voljo, kakor tudi onih, ki so žrtve premočne volje, so se oddaljile daleč, daleč od cilja, ki bi ga imeli doseči. Ali so sploh že kdaj zagledali svoj cilj? Premerili razdaljo do njega in svojo moč, da ga dosežejo? Zdi se mi, da jim vsem baš tega manjka. In le to jim more pomagati.

Za Tebe, ki si brez vsake volje in resnega stremjenja, je nujno potrebno, da si postaviš tale smoter: Na vsak način se moram izkopati iz nevredega in poniževalnega hlapčevanja moji slabosti, nezmožnosti in sanjavosti; pa naj se moja narava še tako protivi. Svojega stremjenja za začetek ne smem pognati previsoko, pač pa moram jasno in določno vedeti, za kaj gre in kar je glavno: paziti moram, da hodim naravnost proti cilju in se ne dam oplasiti. Večkrat, ali vsaj dvakrat na dan, opoldne in zvečer, se moram o tem prepričati (v duhovnem oziru pravimo: izprašati vest). Ako pri tem spoznam, da se mi je večkrat ponesrečilo, mi je gotovo žal, dasi zato še ne obupam. Veseliti se hočem malih uspehov, ki me navdušijo za nadaljnje delo. Dveh stvari se mi je prav posebno varovati: previsokih ciljev in malodušnosti. Ako resno in pošteno mislim, spoznam, mi ni nemogoče doseči cilja, za katerim resno stremim. Ako torej preneham s svojim delom, ker se bojim truda, sem čisto navaden slabič, ki ni vreden, da ga nosi zemlja. —

Vihravo, prekipevajoče dekle z neurejeno voljo! Postavi si sledeči smoter: Preudarna hočem biti, dasi zato še ne smem zapasti lenobi. Prekipevajoče v svojem temperamentu moram premagati in prav posebno gledati na to, da se moj lastni jaz ne postavlja v ospredje in občudovanje. Zelo potrebno je zame, da si poiščem večkrat dobrega sveta pri modrih in izkušenih ljudeh. Dobro moram preudariti, če enako mero zanimanja, ki ga obračam na druge, rabim tudi za svojo lastno vzgojo. V svoji notranjosti se moram zbrati, utrditi in potem z zrelo resnostjo uporabljati svojo moč bližnjemu v pomoč in korist.

In Ti, ki kloneš pod premočjo svoje volje, si postavi za cilj vsakdanjega dela: Ponižna moram postati in svojo gospodujočo, oblastni, s seboj samim natrpani "jaz" zatajevati, kjerkoli imam priliko. Resnična moram postati in nikoli

ne smem svoje revščine zakrivati z gospodujočo krettno svoje moči. Ljubiti in razumeti moram svoje soljudi in vživeti se v njihove zahteve; drugače sem prazna in votla, napolnjena le s samoljubjem in domišljavostjo. — Niti en dan ne smem več čakati s tem resnim delom; saj spoznam, da me moja sebičnost, moj napuh in moja ošabnost daleč daleč ločijo od Kristusa, ki je bil „krotak in iz srca ponižen.“ Ločena od Kristusa pa sem odlomljena veja, ki ne samo ne prinese sadu, nego zamre, izgine.

Ne sme Vam biti žal, da Vam je tako resno z Vašimi sklepi! Nikoli ne izgubite z vidika tega, kar ste spoznale za dobro, ker bo treba dati odgovor ne le od tega, kar ste slabega storile, nego tudi od tega, kar ste dobrega opustile. — Nekaj pa naj Vam povem v tolažbo: Četudi je boj težak — neurejen človek je sam sebi največji sovražnik, — najsi Vas ta boj privede do roba prepada — obupa: ako se bojujete resno in smotno, gotovo zmagate. In tedaj bo Vaša volja stala mirno in pokorno in le čakala migljajaja Vašega vedrega razuma. Pot do cilja bo potem kratka, ravna, gladka in edino prava.

Odgovori na pisma.

Smrečica. Tvoje drobno pisemce mi je podalo zopet verno sliko Tvojega dela. Veselim se s Teboj lepih uspehov. Prav posebno so me razveselile tele vrstice: „Na praznik Marijinega vnebovzvetja je obhajal naš krožek prelep praznik. Vse Orlice so tudi članice Marijine družbe, ki je imela ta dan glavni praznik; zato smo se ta dan iznova posvetile nebeški Materi.“ Takih krožkov si prav posebno želim! Neverjetno se mi skoro zdi, da je sploh še kje kaka Orlica, ki bi ne bila tudi Marijina hčerka. — Z zanimanjem sem čitala Tvoje poročilo kot voditeljice naraščaja. Priporočam Ti prav zelo, da opišeš o priliki način svojega dela pri naraščaju in pošlješ uredništvu Vigredi, da zvedo tudi druge, kako delaš. Otroške igre in baš delo pri dekliskem naraščaju je mnogim še precej tuje. Le oglasi se zopet kmalu in povej zopet kaj o svojem marljivem delu. Bog Te živi!

Upajoča. Prav vesela sem bila Tvojega zopetnega prihoda, ker sem mislila, da si se nam že čisto odtujila. Razumem pa seveda, da Te je zadnje učenje pred vstopom v življenje oviralo, da se nisi toliko udejstvovala v naših vrstah. A vedi, da odslej prav resno računam na Tvoje sodelovanje, kjerkoli se Ti bo nudila prilika. — Verujem prav rada, kako težko je bilo slovo od blagih vzgojiteljic, sestric-sogojenk, in da Ti trepeti srce v strahu in upu pred megleno prihodnostjo. In kaj naj Ti rečem jaz? — Zdi se mi, da si prav posebno poklicana za lučco v marsikatero temno otroško srce. Daj, sveti jim z nesebično dobroto in materinsko ljubeznijo! Iz tega Ti bo izvirala ona ljubezen in požrtvovalnost, ki je boš toliko potrebovala v življenju. Iz lastnega doživetja Ti bo rastle globoko razumevanje in iskrena dobrota za

vse, ki Ti bodo izročeni. Svoje lastne namene posveti Bogu, Kristusu, nebeškemu prijatelju dece! Tako Ti bodo jasni in kristalno čisti četudi ne bo manjkalo neuspehov; a vedi, da Bog ne gleda na uspehe, nego na čiste in nesebične namene! Bog s Teboj v novo življenje!

Vitomira. Veselim se s Teboj ugodnih poročil glede Tvoje prihodnosti. Znano mi je, da je v S. že več Slovenk; zato se Ti ni treba bati tujine. Bog, ki Te hoče tam imeti, bo gotovo najbolje poskrbel za Tebe. — Lepo je to od Tebe, da ne pustiš svojih ljudi v največjem delu, saj jim s tem skažeš najlepšo hvaležnost. — Vesela sem Tvojih spominov pri molitvi; le pogosto moli zame, ker prav zelo potrebujem božje pomoči! Tudi jaz se Te hočem spominjati. — Sliko Tvojo prav rada sprejem, vendar si zaradi mene ne delaj prevelikih stroškov; sem tudi z manjšo zadovoljna. S svojo Ti ne morem postreči in osebnih obiskov ne sprejemati. Ostaneva pa si tudi umevno, še nadalje dobri in bom vedno vesela, kadar bom tudi pozneje dobila pismo od Tebe. Le pogosto mi piši!

Sirotica 10. Z zanimanjem sem prebrala Tvoje obširno pismo in zdelo se mi je, da bem dolgo povest. V tej povesti pa manjka več zanimivih in točnih podatkov, imen in datumov, ki bi mi služili, ko iščem pomoči za Tebe. Zelo mi ustrežeš, če mi še o tem kaj napišeš. Ni se Ti pa treba bati, da Te izdam, najmanj Tvojim sorodnikom, ki bi Ti potem dali okusiti nezapiranje do njih. — Neka gospodična bi imela nekaj dela za Tebe. Če lahko prevzameš in nisi preveč drugje zaposlena, Ti pošlje. Odgovori mi to po dopisnici, vse drugo pa v pismu. — Bodi pa uverjena, da prav zelo čutim s Teboj in bi Ti rada pomagala, kakorkoli že. Ostani le dobra, pridna in poštena in Bog Te ne zapusti!

Vigred. Prav, da si vzljubita Orlice. Zapomni si: Orlice so članice največje dekliske v zgojne organizacije. Glavno je vzgoja, telovadba je le sredstvo v dosego glavnega cilja. Seveda so še druga sredstva: predavanja, tečaji itd., res pa je, da ravno telovadba pri javnih nastopih stopi najbolj v ospredje, ker drugo vpliva vse naravnost na dušo, telovadba pa šele preko telesa. — Vedeti pa moraš, da so tudi Orlice ljudje z dobrimi in slabimi lastnostmi, da se slabo mnogo hitreje opazi in le počasi in težko odpravi; da pa imajo vse prave Orlice pred seboj ta cilj, da postanejo dobra, vzgledna in plemenita dekleta. — Prav pa praviš, da je slabih članic v vsakem društvu nekaj. — Razumem Te, da v takih razmerah ne moreš med dekleta. Vendar Ti prav zelo polagam na srce: opazuj in glej, morebiti najdeš pa vendar katero, ki Ti bo nekoliko bližja, saj je med plevelom gotovo tudi kaka koristna rastlina. — Ne smeš pa biti tako črnogleda, da nihče ne sočustvuje s Teboj. Ali sem jaz nikdo? Ne bodi žalostna zaradi tega, ker v sedanjih razmerah ne moreš delati za javnost! Tisti časi zopet pridejo, dotlej pa se zadovolji s svojim sedanjim položajem, ka-

teremu pa moraš na vsak način pridejati nekoliko zadovoljnosti. Tudi najbolj vsakdanjega dela ne smemo vršiti s čmernim obrazom in z grenkobo v srcu, že zaradi tega ne, ker ne delamo zase, ampak za Boga, ki ne mara sitnih in čmernih obrazov in ne godrnjajočih ust in nezadovoljnih src. V drugi vrsti pa tudi zaradi tega, ker nam čmernost otežuje delo in greni življenje. Nazadnje pa tudi še tako godrnjanje nič ne pomaga, delati in trpeti moramo vsi, saj smo zato na svetu; bo pa tam bolje. Ali sem Ti danes dovolj napisala?

Ilka „Proč, stran od tod, daleč, daleč, kjer ne bom videla nobenega človeka! V divji bo-

lesti si želim, da bi bila mrtva, potem bi bilo konec vsega trpljenja. Potem bi mi ne bilo treba več v mrzlo resničnost življenja, katerega se tako zelo bojim!“ — Tak je konec Tvojega obupnega pisma. Toda čuj! To mora sedaj prenehati! Z igračkanjem ne moreš skozi življenje! Po najnevarnejši poti hodiš z zavezanimi očmi in se zanašaš na tuje vodstvo? Odpri oči in vzemi se sama v roko! Manjka Ti resnosti za življenje. Nisi več otrok; zato prenehaj s sanjarjenjem in vživi se v resnično življenje! Poišči si resno delo, najdi si pot, postavi cilj! Uredi si življenje v misli na večnost in dobilo bo drugačno lice! Mir in veselje se Ti pojavi ta v srcu. Srečno pot!

•••○○•••

O LEPOTNEM OKUSU.

SLAVKO SAVINŠEK.

E opazujemo umetnino in se nam zdi lepa, pravimo, da nam ugaja; če se nam zdi grda, pravimo, da nam ni všeč; zopet tretji pravimo, da ni ne lepa ne grda in gremo mimo nje brez kakšnegakoli vtisa.

Kako pridemo do teh sodb? Včasih je umetnina že po svojem ustroju taka, da ji moramo nehote dati naziv: lepa ali grda. In se pri tem zgodi, da več oseb imenuje isto umetnino lepo, več oseb drugo zopet grdo. Včasih pa stoji pred isto umetnino več oseb in prvi pravi, da je lepa, drugi, da ni nič posebnega, tretji trdi celo, da je grda. In vendar je to ena in ista slika. Kako to?

Kadar se približamo umetnini, da jo ogledamo in uživamo, se pojavi v nas neke vrste duševno razpoloženje, ki je pri raznih ljudeh različno. In to duševno razpoloženje je, ki tudi vpliva na nas razen umetnine same po sebi, kadar izrekamo svojo sodbo o lepoti ali nelepoti umetnine. Če se umetnina temu našemu razpoloženju prilaga, jo imenujemo lepo; če se ji naše razpoloženje protivi, ji pravimo grda; če nas pusti hladne, pravimo: ni lepa, ni grda. To duševno razpoloženje imenujemo okus in sicer lepotni okus, ker gre pri tem za presojanje lepote kake umetnine.

Kakor smo rekli, se ne zde iste umetnine vsem ljudem enake, četudi so same posebi recimo, lepe. Biti mora tedaj pri raznih ljudeh lepotni okus različen. Okus delimo v več vrst:

a) Dober ali pravilen okus in slab ali napačen okus. Če kdo res lepo umetnino smatra za lepo, ima dober ali pravilen okus; če pa jo ima za grdo, je njegov okus slab ali napačen.

b) Fin ali lep in umazan okus. Nekterim se zdi umetnina lepa samo tedaj, če je res plemenita in dobra in je v vseh potankostih v tem pravcu izdelana. Ti imajo fin okus. Drugim ugajajo umetnine, ki vplivajo samo na čutnost in čim bolj jo dražijo, ljubše so jim. O takih pravimo, da je njihov okus umazan, grd.

c) Enostranski okus ima oni, ki se je izobraževal samo v eni panogi umetnosti in mu je samo zanjo, njej daje prednost pred drugimi in jo vedno in povsod preveč povzdiguje in hvali, druge pa omalovažuje. Vsestranski okus pa ima zopet oni, ki je doma v vseh vrstah umetnosti, tako da more pri vseh spoznaniti pravo lepoto in jo ločiti od grdega in nelepega.

Rekli smo že, da je lepotni okus pri različnih ljudeh različen in včasih se zgodi, da dva človeka iste umetnine ne presojata enako. Ta prezre v umetnini

včasih očitne napake, drugi zopet zapazi najmanjše neskladje in najdrobnejše neugodje v celi sliki. Saj že naš pregovor pravi: Vsake oči imajo svojega slikarja. Kaj je vzrok tem različnim okusom pri presoji umetniške lepote?

V tem nikakor ne, da ne bi imeli za „lepo“ določenih pravil in smernic, ki nam dajejo podlago, da to „lepo“ spoznavamo. Že v dosedanjih člankih v „Vigredi“ smo omenili nekaj teh smernic in pravil, nekaj jih še bomo. Določeni zakoni za „lepo“ morajo biti, ker sicer „lepega“ samega po sebi ne bi imeli, ampak vsakemu bi bilo lepo samo ono, kar bi mu bilo všeč, kar bi odgovarjalo njegovemu duševnemu razpoloženju, ki se tudi pri eni in isti osebi vsak hip spreminja. Imeli bi tedaj samo osebno „lepo“, subjektivno „lepo“, resnično ali objektivno „lepega“ pa ne bi imeli.

Zato morajo vzroki različnih okusov tičati nekje drugje. Oglejmo si te druge vzroke!

V prvi vrsti je krivo različnim okusom nepoznanje in napačno ali premajhno razumevanje zakonov in smernic „lepega“. Vsakdo ne more vsega in enako znati, zato so mnogim tudi ti splošni zakoni o „lepem“ nejasni, ali celo neznan; drugi zopet jih znajo do potankosti. So tudi ljudje, ki te zakone poznajo, pa jih pri presoji umetniške lepote ne znajo uporabljati, ali jih pa rabijo napačno. Ko bi pa enkrat vsi ljudje prav poznali in prav razumeli te zakone, bi bilo „lepo“ vsem eno in isto in naši različni okusi bi se izenačili.

Na naš okus vplivajo v veliki meri tudi vzgoja, naš nravni, po vzgoji pridobljeni značaj, in naša priučena in pridobljena duševna izobrazba. Naša nrav je po naravi različna, dobra in slaba, taka ki brž loči dobro in lepo od slabega in grdega, in taka, ki ji je to težje. Vzgoja mnogo, mnogo vpliva na razvoj naše misli in s tem tudi na razločevanje lepega in dobrega od slabega in grdega. Mnogo zakrivate pri vzgoji starši in šola, ker premalo pazijo na to, da bi nas navadili pri vsakem pojavu, ne samo telesnem, ampak tudi duševnem, vprašati se: kaj je lepo, kaj grdo — in se potem odločili, kaj in kako.

Naš okus oblikuje tudi različni vplivi in predsodki. Včasih je kriva naši napačni sodbi slaba volja ali izborna razpoloženje, mnogokrat vpliva na nas duševna potrtost, še večkrat pa ozkosrčnost in domišljavost vsevedežev krog nas, ki se jim pridruži naša nestanovitnost in neodločnost.

In še mnogo drugih stvari je, ki določajo smer našemu okusu: temperament, starost in spol, narodnost in vera, okolica, ki v njej živimo, posel, ki se ž njim ukvarjamo, moda itd. Mnogo pa tudi javna kritika, ki včasih do neba povzdiguje malovredne umetnine nekaterih, ki so si znali pridobiti osebnih in dobrih zvez s kritiki, dobre stvari pa, ki so jih napravili morda mladi ali še neznanji umetniki, ali oni ponosni, ki gredo svojo pot brez ozira na javno kritiko, zametuje.

Da bomo mogli tedaj lepoto v umetninah prav spoznavati, moramo okus vežbati in oblikovati. Vsestransko si ga moramo oplemenititi in osamosvojiti, da bomo mogli prav soditi, kaj je res lepo in kaj res ni lepo.

V ta namen se učimo splošnih zakonov pravil in smernic „lepega“. Nauk o „lepem“ je plemenita stroka, ki vpliva ne samo na naš okus in sodbo o lepem, ampak tudi sicer na naš značaj v dobrem smislu. „Vigred“ bo storila svoje: gledala bo, da vam polagoma pojasni vse zakone in pravila res „lepega“. A ve, Vigrednice, pazite na te članke in pazljivo jih berite! Nič zato, če so včasih suhoparni in je treba pri njih misliti: vsak uspeh se pribori s trdom.

Ne dajte se dalje pri sodbi o lepi umetnini uplivati samo od svoje čutnosti in slabih strani značaja; vadite se spoznati umetnine temeljito in vsestransko in pri vsakem opoznanju se vedno vprašujte: zakaj to, čemu ono? In kjerkoli mo-

rete, zahtevajte: v naše ljudske, strokovne in srednje šole pouk o „lepem“ o estetiki, pouk o umetnosti vseh panog!

Na naše umetnike pa imamo tudi prošnjo: sami si vežbajte okus, oplemenite ga in dajte nam lepih in dobrih umotvorov. Ljudstvu je lepa umetnost potrebna in koristna. Dajte nam jej! Obdržite z ljudstvom dotik in ne oddaljajte se od njega, marveč vzgojajte ga. Kritika naj bo pa resna in resnična; pa tudi popularna. Kaj pomaga, če berem še tako lepo in dobro kritiko, pa je ne razumem, ker je v svoji učenosti pisana samo za par učenih ljudi, ljudstvo pa je ne umel!

Ve, „Vigrednice“, pa se izobrazujte v lepem, v resnično, „lepem“. Obljubiti morate, da si s tem olepšate življenje, pa tudi življenje onih, ki so in bodo okoli vas!

○○○○○

ANGEL VARUH

R. Dehmel - Savinšek:

Nočem si pri cerkvi trgati bršljina,
saj vasica vsa blesti v bršljino;
tam si ga natrgam
za svojo kamrico —
pravi mladi, mladi lovec.

Dober dan, ti lepa, lepa deklica;
daj mi vendar ljubko, ljubko rokico!
Veš, bršljina rad bi
za svojo kamrico;
smel li bi pri vas si ga natrgati?

Stopi noter, lepi, lepi lovec,
pa ti dam bršljina mnogo, mnogo.
Zadaj okrog okenca,
krog moje kamrice
plete gosto temni, temni se bršljin.

K njima pridrobi njen mali bratec:
Sestrica, kaj veliki če lovec?
Pa poljubil ga na plaho čelo,
tih odšel domov
v svojo kamrico
jaz sem mladi, mladi lovec.

MOLITEV OB DAROVANJU . . .

POROČNA PESEM. — VITA.

*Dobri!
Dal si živeti,
dal si cveteti
moji mladosti . . .*

*In v radosti,
glej, Ti poklanjam
vonj prvega cveta:
svoja presrečna mlada leta!*

*Drugi cvet
(Komaj zavedam se
polnosti svojih deklških let)
čaka s skrivnostno vdano bolestjo,
da razdehtel se bo
(Tvoja je volja to!)
v srcu — njegovem . . .*

*In — o, Premodri!
Daj, da ne usahne v nič,
ampak — kot feniks-ptič
umrje v novo življenje —
Naj zadehti moj zveneli cvet
— v novo cvetenje — — —*

•••••

BRATJE IN SESTRE.

STANKO CAJNKAR.

(Nadaljevanje).

6. Za vse ni prostora.

Čez par dni se je Nande poslavljaj.

»Zakaj?« je vprašala žalostno sestra Tončka.

»Zakaj?« so ponavljali vsi od Marice do Jerice, najmlajše.

»Ne hodi, ne hodi, Nande,« je klical materin molk. »Ne hodi na tuje, ne puščaj nas samih!«

»Kam pa misliš?« je izpraševal oče, ki ni verjel v dolgo slovo.

»V Trbovlje, v rudnike.«

Trbovlje... Oče je poznal to ime in je vedel, kaj pomeni. »Ne vzdrži in se vrne.« Mati je onemela, ko je slišala. Ni vedela, kje so Trbovlje, pa je slutila, da ne pomenijo nič dobrega.

»Zakaj bi hodil, Nande?« je zaprosila, ker molk ni obsegel njene bolečine.

»Saj vidite, da za vse ni prostora,« je odgovoril Nande. »Anico vzemite domov, da ne bo jokala pri tujih ljudeh.«

»Za vse bo prostora, Nande! Bog skrbi za nas. Boš videl, da skrbi. Anica bo potrpeala. Če pa ne bo mogla, bo prišla domov . . .«

»Pustite me in storite, kakor sem rekel.«

Ni bilo sile, ki bi ga zadržala. Mogoče Anica? Toda ona je bila daleč, daleč pri tujih ljudeh in ni vedela, da odhaja brat Nande okušat bridkost tujega kruha.

»Ali res greš?« je vprašala proseče dobra Tončka, ko je stopil na prag. Sama je šla ž njim, vsi drugi so ostali v sobi.

»Grem.«

»Kos kruha boš vzel s seboj, čakaj . . .«

»Ne bom, Tončka. Ohrani ga zase in za Elico!«

Stisnil ji je roko in je s težkim korakom odšel za srečo.

7. Mati, vi ste krivi . . .

Ako bi bil Nande ostal, bi doživel še eno spoznanje. Tako pa so ga doživeli samo oče, mati in Tončka — z grozo in strahom v srcu.

Marica je bila čuden otrok. Bogve odkod je prinesla svoj nemir. Bila je lahkomiselna in živahna; vsako delo ji je grenilo življenje, vsaka zabava neizmerno veselila. Zato ni čudno, ako je zašla.

»Kaj je s teboj?« jo je vprašala mati.

»Nič . . . Kakor z vami ni bilo nič.«

Tedaj je zablisnilo v materinih očeh in deklica se je umaknila.

»Govori . . .!«

»Ni treba. Saj vidite, kako je. Vi ste krivi, mati, vi! Zakaj nam niste naredili doma veselega in prijetnega? Doma je bilo le delo in priganjanje. Drugod pa smeh in ples . . .«

Tedaj je tudi preko materinih ustnic prišla beseda, ki je bila grda in težka. Dekle pa se je samo blodnobilno nasmejalo in se je umaknilo še dalje vstran od matere.

»Ali misliš čakati, da pridejo oče domov?«

»Ne. Šla bom in ne bom v napotje.«

Tončka je bila v kuhinji in je slišala pogovor med materjo in sestro. Bilo ji je hudo, da bi kriknila, a je molčala in niti solza ni prišla v njeno oko.

»O Bog, že mora tako biti. Pa bomo prestali in bo zopet vse dobro. Mati so rekli, da skrbi Bog za našo hišo. Gotovo skrbi. Saj je dober. Nande se bo vrnil. Marica mogoče tudi. In Anica se bo navadila trpljenja in nam bo učiteljica.«

Marica pa je povezala culo in je odšla še preden se je vrnil oče.

Tisti dan so imeli še tišjo večerjo kakor dotedaj.

Pri Prevelovih je bedela samo še Anica. Sedela je pri mizi in je bila sklonjena nad belim pismom. Pisano pa je bilo:

Dragi Nandel!

Danes je odšla po svetu najina sestra Marica. Naredila je sramoto očetu in materi in nam vsem. Zato je šla. Mati so bili pri meni in so mi povedali. Obupani so, da me je strah. Pa so mi rekli: Anica, tebe je imel Nande vedno najrajši. Piši mu ti in ga prosi, naj pride domov. Naj pride takoj! Reci mu, da ga imamo radi. Zato Ti pišem. Pridi, Nandel! Nande, jaz vem, kakšen je tuji kruh, več sem ga okusila in grenkejšega kakor Ti. Zato Te zovem. Glej, lažje mi bo, ako bom videla, da si vsaj Ti doma in pomagaš svoji ubogi materi. In dobri materi, Nande, dobri, na to ne smeš pozabiti nikoli! Pridi, Nandel! Z odprtimi rokami Te bosta sprejeli tvoja zlata mati in sestra

Anica.

8. Teta, ali smem?

Kakor majhno kraljestvo je bila domačija Martine tete: lepa hišica, radodarne njive in bogati gozdovi. In sreča je bila v hiši dobra volja in božji blagoslov.

Vse to bogastvo je čakalo na Marto, ljubljeno nečakinjo, rojeno doli pod solnčnim goričanskim nebom. Marta je bila teti Katarini vse: nečakinja in hčerka, dedinja in varuhinja, veselje in žalost. Tudi žalost: teta je mnogokrat ni razumela, zato se je bala zanjo. Ni vedela, da solnce ogreje tudi kri in srce.

»Zakaj si taka, Marta?« jo je vpraševala.

»Kakšna pa, teta? Ali ni prav tako? Tetka, jaz sem stara samo dvajset let in ne sedemdeset kakor Vi. Takrat se bojte zame, ko bom postala tiha in žalostna!« In zopet je bilo vse dobro.

»Marta, kako bo? Moža bo treba pri hiši. Vse gre na nič,« je ponavljala stara teta.

»Oho, teta! Na nič ne gre nič. Moža bo pa menda vseeno treba. Še enega hlapca bova naprosili.«

»Ne razumeš, nočeš razumeti.«

»Kaj, ali naj si grem fanta iskat?«

»Iskat, iskat . . . Kdo pa tako misli? Ali nikdo ne vpraša?«

»Nikdo, teta, na živem božjem svetu nikdo.«

Tako je bil pogovor o ženitvi pokopan.

Iz dekličinega srca pa je odmevalo: »O, saj vprašajo . . . Mnogo jih je. A enega, enega ni od nikoder. Čakam, pa ga ni. Nande, Nande, ali prideš? Tako dobra in zvesta bi ti bila . . .«

Tako je razmišljala Marta dolge tedne o svoji in Nandetovi sreči. Nande pa je kopal premog v trboveljskih rovih in je mislil o vsem drugem, samo ne o Marti in njenem kraljestvu na hribu za domačo njivico.

»Teta, ali smem?«

»Kaj bi rada?«

»Teta, ali smem?«

»Smeš. Sedaj pa povej, kaj.«

»Prehitro ste dovolili, teta. Nepremišljeno. Teta, ali smem domov k svoji materi?«

»Prevarila si me!«

»Saj sem rekla, da ste se prenaglili. Toda dovoljenja ne vrnem za ves svet ne. K materi grem pogledat, potem se pa takoj, prav takoj vrnem in bom zopet samo vaša Marta.«

»Kaj pa če umrjem, preden se vrneš, Marta? Kdo bo pri meni v zadnji uri?«

»Saj niste bolni, teta. Celo pot bom molila za vaše zdravje. Tako bom molila, da še jokati ne boste mogli. Mesto solz v oči vam bo prišel smeh na ustnice. Prav zares, teta!«

9. Odkod pa ti, Nande?

Marta se je vračala. Napila se je bila zlatega domačega solnca in materine ljubezni in je vsa vesela hitela k svoji teti.

»Trbovlje . . .!«

Neprijetno je zvenel sprevodnikov glas v lepo jesensko noč.

»Tukaj si, Nande . . .! Med temi skalami stikaš za premogom.«

Pogledala je skozi okno, da bi videla, kdo vstopi.

»Nande . . .!« Toliko, da ni na glas zaklicala njegovega imena. Zdelo se ji je, da ga je videla med onimi, ki so hoteli vstopiti.

»Samo njega vidim, tudi tam, kjer ga ni. On koplje pod zemljo in ne misli name.«

In vendar ga je videla. Vstopil je v isti voz. Tudi on se je vračal.

»Odkod pa ti, Nande?«

»Iz Trbovelj. Domov grem. Kje pa si bila ti?«

»Pri materi. Morala sem pogledati, kako živijo.«

»Ali je bilo prijetno doma?«

»Doma je vedno prijetno.«

»Pri nas ni,« je žalostno popravil.

»Ni? Vedno sem mislila, da je pri vas zelo veselo. Toliko bratov in sester imaš, Nande. O vsem se lahko pogovorite.«

»Saj veš, kako je pri nas. Marica je odšla, morala je iti . . .«

»Vem. To ni najhuje. To se popravi in pozabi. Vsakdo ima svoj sveženj napak in slabosti. In nikjer ni zapisano, da je ravno mladostna lahkomiselnost najhuji greh. Meni se druge stvari bolj studijo . . .«

»Ker si ravno taka, ker si ravno taka,« je zagorelo v fantovi duši.

»Ne vem,« je rekel malomarno in s preziranjem. »Dekleta imate o tem čudno mnenje.«

»Čudno se ti zdi? Mogoče je res. Govorila sem iz srca. Potem smo pač vse enake, zaničevanja vredne.«

Dekle je uganilo njegove misli in ni hotelo biti dalje za sodnika.

»Tako nisem rekel . . . «

»Vem. Samo mislil si tako. Naj bo. Zdi se mi pač, da je sovraštvo večji greh.«
Potem sta umolknila.

— — —
»Kako se ti je godilo, Nande?«

»Dobro.«

»Dobro? Vem, fantom se nikoli ne godi slabo. Dobro, da tudi obraz govori in ne samo jezik. Obraz govori proti tebi.«

»To je od dela.«

»Vem. Toda tudi to se bere v očeh, da ni bilo nikogar, ki bi bil dober kakor mati ali sestre in bi bil prijatelj.«

»To prav bereš . . . Prijatelja ni bilo. Tudi ga nisem iskal.«

»Prijatelj pride sam. Iskani so slabi. Dom pa je samo eden.«

»In vendar imaš ti dva. Jaz pa sem radi enega samega odšel po svetu.«

»Radi doma si odšel? Ali ne radi denarja?«

»Radi doma . . . Preveč nas je in nas bo še več.«

»In ti si hotel pokazati, da s tem nisi zadovoljen?«

»To sem hotel. Sedaj pa piše Anica, naj se vrnem. Radi nje grem nazaj.«

Sedaj je deklica razumela vse. In njeno srce je začelo preklincevati misel za mislijo, željo za željo, spomin za spominom.

»Ne, to ni moj Nande, ni oni, katerega sem čakala. Ta je tuj, nepoznan in neljubljen, ki ne ljubi matere, bratov in sester in doma . . . Nočem, nočem; preključujem, vse preključujem . . . «

Toda srce je kakor otrok: v trenutku sovraži in ljubi, naklepa hudo in dela dobro.

»Nande, poslušaj, kaj ti bom povedala. Pri vas dosedaj ni bilo zdravnika, ki take stvari vse bolje uredi kakor ljudje: smrti ni bilo. Pri nas pa je bila in je vzela toliko, da sem danes sama na velikem božjem svetu . . . Bila sem najstarejša. Sedemkrat mi je položila mati drobno dete v naročje, da bi ga varovala in pazila nanje. In sedemkrat sem ga mesto v materine roke položila na mrtvaško posteljo. Sam Bog ve, zakaj . . . «

Po teh besedah sta oba dotgo molčala. Marta je pričakovala dobre Nandetove besede, pa je ni bilo. Fant je bil zaverovan v resničnost svojih misli. Zdelo se mu je, da bi jih tudi smrt ne mogla spremeniti. Deklica pa mu je kljub temu postajala draga. Videl je, da je mnogo pretrpela in da mnogo ve.

»Kako boste pa sedaj, Nande, ko se vrneš?«

»Kakor smo prej.«

Še dolgo sta govorila o domu in delu. Ko sta izstopila, je bilo svetlo samo v srcih, vse drugo je zagrinjala polnočna jesenska tema. Nande je s skrbjo iskal steze skozi temne gozdove.

»Daj roko, Marta, sicer se izgubiva.«

»Saj se še našla nisva, Nande.«

»Mogoče sva se pa le . . . Ali bi bili teta hudi ako pridem kaj k vam v vas?«

»Ne vem, Nande, ne vem. Bom vprašala,« se je smejala deklica. (Dalje.)

SADJE V ROŽNEM DOMU.

ANGELA.

Kako težko pričakujejo zlasti otroci vsako leto tega božjega daru! Pa tudi odraslim se prileže. Blagor onim, ki si morejo sami vzgojiti vse ali vsaj mnogo različnih vrst sadja! Ako si znajo ves pridelek urediti, jim v nobenem letnem času ne bo treba pogrešati niti svežega sadja, kaj šele konzerviranega.

Večina Vigrednic pač danes že vé, kaj pomeni beseda »konzerva«, saj ni daleč za nami čas, ko so se naši vojaki preživljali povečini s konzervami; seveda naši le bolj z mesnimi kot s sadnimi. Pri vojakih iz nemškega cesarstva pa smo opazili tudi med vojno mnogo sadnih konzerv; dokaz, da tam vedo bolj ceniti redilno vrednost sadja ko pri nas.

Človeku se kar milo stori, ko vidi ob dobri sadni letini, kako jeseni vse križem leži različno sadje, gnije, se tare in daje obilne hrane muham, mušicam in drugemu mrčesu. Drugje pa zopet le prepridno zbirajo in otresajo celo nezrelo sadje, da ga čimveč in čimprej spravijo v stiskalnice za sadjevec ali v žganjarske kotle. Že o božiču ali še prej pa pri takih hišah zastonj moledujejo sestradani otroci za kako jabolko, suho hruško ali kaj podobnega. Vse je steklo po grlu domačih prijateljev, katerih ne manjka nikjer, dokler nenasitneži čutijo, da zelenke in sodčki niso še prazni.

Kakor v vseh rečeh, tako tudi tu ravno Vigrednice lahko prav veliko pripomorejo k zboljšanju naših nezdravih razmer. Res je sicer, da si z ozirom na sadje lasté moški največ pravic, vendar bo večča deklíčja roka znala ugrabiti marsikak sadež škodljivemu demonu, treba le, da ve, kako in kaj, in se loti svojega posla z ljubeznijo in potrebno spretnostjo. Porabila bo seveda za svoje delo nele dokaj časa, marveč treba ji bo tudi mnogo misliti, da se bo vsake reči lotila pravočasno, sicer bo največkrat mogla le ugotoviti, da je zopet zamudila ugodno priliko.

Ni moj namen, da bi tu podajala podrobna navodila za zbiranje, shranjevanje, sušenje, vkuhavanje in uporabljanje sadja. Vse to so storili, hvala Bogu, boljši veščaki pred menoj. Treba le, da vsako dekle poišče tozadevne spise v zbirki, ki jo je naredila po navodilih 4. in 5. številke letošnje „Vigredi“. Z dekleti, katerih edino branje obstoji le v veselih povestih in zaljubljenih romanih, pa „Vigred“ itak nima opravka. Mimo takih pojdejo tudi te vrstice kot suhoparno besedičenje. Mnogo naših deklet pa ima dobro voljo; manjka jim le one Milke, katero je g. urednik omenjal v 8. številki letošnje „Vigredi“, da bi jih za vsako dolžnost, vsako nalogo posebej dregnala.

Naj bom za enkrat jaz ona Milka in kot taka prosim vse, ki so dobre volje: Preprečite po svojih najboljših močeh vsaj čezmerno pretvarjanje koristnega sadja v škodljivi alkohol! To pa storite najbolje, ako prav pridno pomagate pri zbiranju, sušenju, vkuhavanju sadja in tudi svojih prihrankov ne štedite za potrebne naprave in sladkor. Marsikje bo treba spočetka opraviti vse bolj potihoma, skrivaj, ker pri nekaterih starokopitnežih ne opravimo nič z razlaganjem in tudi ne s stvarnim dokazovanjem. Ko pa bo ena ali druga postregla takemu nevernežu s sladkim brezalkoholnim sadjevcem, osvežujočim kompotom, hladečim ocedkom in drugimi skrivaj shranjenimi sadnimi izdelki, si bo gotovo sčasoma nele pridobila

priznanje prejšnjih nasprotnikov, marveč celo njihovo pomoč in sodelovanje. Zlasti bolniki bodo hvaležno cenili njo, ki jih bo znala in mogla razveseliti s prej nepozanimi sadnimi okrepčili.

Čim več naših deklet se bo potrudilo udejestviti moj nasvet, tem uspešnej bo boj „Svete vojske“. Zaman pa bo skoro njen plemeniti trud, dokler se naši ljudje ne navadijo uporabljati sadja za brezalkoholne jedi in pijače; kajti celo najbolj vnetemu protialkoholiku se smili sadje, da bi ga segnilo v jeseni kar na kupe, ko ga na brezalkoholni način razen s sušenjem večina ne zna konzervirati.

Ko bi se enkrat pospešila raba brezalkoholnih pijač, bi tudi vedno redkeje našli gostilne, kjer imajo za zahtevo po brezalkoholnih pijačah samo pomilovalen nasmeh, kar je tudi velik vzrok, da protialkoholna akcija pri nas tako počasi napreduje.

Ne torej gola sladkosnednost, marveč predvsem požrtvovalna ljubezen do milega našega naroda nas priganja, da se z vso vnemo lotimo umne in zdrave uporabe sadja. Sodelujmo vsi, vsak po svojih močeh! Komur niso dani pogoji za lastnoročno pomaganje, pa pomagaj z nasvetom, bodrilom!

Naše dekliške organizacije pa bi storile neprecenljivo kulturno in socialno delo, ako bi od časa do časa prevzele vlogo Milke in bi podrezale posamezne krožke ozir. članice, da ne bi pozabile na svojo veliko dolžnost: Pokazati našim ljudem, kako se brez alkohola koristno uporabi sadje.

MAJHNA MUHA — VELIK SOVRAŽNIK.

ANICA LEBAR.

Dstanovanjih po mestih naletimo večinoma le na majhno število muh, zato se navadno za te male, brenčeče in urno leteče živalce ne menimo dosti. Nekateri jim celo nalašč nastavljajo slaščice, da jih morejo opazovati, kako hitro in neutrudno se jim rilčasti jeziček vsesava v dobro hrano.

Drugi se celo trudijo posamezne v jeseni preostale muhe prezimiti, ker menda pravi neki pregovor, da zimske muhe prinese srečo. To dobrohotno mišljenje napram tem malim sostanovalcem se pa precej izpremeni, ko v soparnih poletnih dneh posedajo na roke in obraz in se ne dajo odgnati, najsi si miru in počitka iščoči še toliko prizadeva. Tudi največjega flegmatika ta trdovratna nagaživost spravi ob dobro voljo, da jim napove boj na življenje in smrt.

Mnogo hujša pa je nadloga v podeželskih stanovanjih, kjer se teh sitnih in nadležnih živali nabere na tisoče, da ni mogoče prestatiti med štirimi stenami. A vsa ta nadležnost bi se dala pozabiti, da niso ravno muhe tisti naši sostanovalci, ki razširjajo veliko nevarnih in nalezljivih bolezní.

Kako je to mogoče, se lahko takoj poučimo. Muha ima na koncu rilčka majčkeno sesalno blazinico in povsod poskuša s to sesalno pripravo dobiti vase tekoče hrane. Z rilčkom otiplje vse in poskuša dobiti vsepovsod kaj za svoj nenasitni želodček. Tekočine takoj vsesava; trdne hranilne snovi pa omehča s kapljico sline, ki jo izločuje iz posebnega mešička. Ker obleze vse, zlasti pa ona mesta, kjer se nabirajo stare in že nagnite snovi, je umevno, da prenaša z nogami, tipalnicami in rilcem neokusne, grde, naravnost škodljive in nevarne snovi.

Vse nalezljive bolezni povzročijo neizrečeno majhne glivice, bakterije (bacili). Umevno je, da jih muha, če jih je dobila kjerkoli, ker so tako majhni, nosi s seboj ter jih pušča na jedilih na mizi, v kuhinji, v shrambi, ali jih odlaga na človekovi koži. Na gnojišču je takih glivic na milijone in muha jih raznaša na vse strani. In če nastanejo nalezljive bolezni, je zopet muha, ki prenaša bacile. Mnogo dokazov o tem so nam dale razne bolezni med vojsko, ki so se širile največ s po-

močjo muh. Vsako leto v vročem poletju pa se pojavi v naših krajih griža, ki se navadno zelo hitro širi. Tudi pri tej bolezni ima muha prav mnogo dela; izmečke in odpadke bolnikov obleze, nato pa seda na jedi in pijače ter na njih oddaja nabrane bacile.

Jetika, ta tudi v naših krajih zelo razširjena bolezen, ima tudi v muhi prav dobro razširjevalko. Ko muha vsesa iz izmečka kakega bolnika bacile jetike, je zelo nevarna, ker jih raznese, kamorkoli se vsede. Prav tako je tudi pri škrlatici, pri kozah i. t. d. Muha je torej vedno naš sovražnik in jo je treba z vsemi sredstvi uničevati. To se da seveda lažje povedati kakor storiti; kajti vsi muholovci jih ne morejo uničiti toliko, kolikor se jih namnoži vsak dan. Od maja do septembra leže šesto do devetsto jajčec. V enem dnevu se iz njih že razvijajo ličinke, ki zelo hitro rastejo in se v devetih dneh zabubijo. V 3—5 dneh prileze iz bube muha, ki čez 14 dni že leže jajčeca. Od ene muhe se razvije tekom enega poletja 5—6 generacij (rodov), od katerih šteje prva nekaj sto, zadnja že tisoče in milijone.

Ako hočemo muhe, te res največje sovražnice našega zdravja, uspešno pokončevati, moramo predvsem torišča, gnezda te zalege, namreč gnojšča, stranišča razkuževati, t. j. uničevati zalego.

Snaga vsepovsod, pospravljanje ostankov jedi in umazane posode — to je najboljše uničevanje muh — ravno to so pa glavne naloge naših vestnih gospodinj v Rožnih domovih.

○○○○○

DROBICI IZ GOSPODINJSTVA.

Vrtno delo v oktobru. Nekaj vrtnih zelenjadni se še prav bujno razvija, n. pr. zelje, endivija, repa i. dr. Pridno povezujemo endivijo, pospravljajmo dozorele pridelke in spravljajmo jih deloma v klet, deloma pa jih posadimo za zimsko rabo v zabojčke in lončke (petršil, zelena, pór, drobnjak). Že začetkom meseca nam je skrbeti za gnoj. Vse prazne grede potrosimo z gnojem, prekopljimo in pustimo čez zimo neporavnane. Šele spomladi razbijmo ostale kepe, gredice pa zravnajmo z grabljami.

Še vedno lahko presajamo zimsko solato. Pred prvo slano spravimo lahko že nekaj endivije na varen prostor. V zavetne, solnčne lege lahko posadimo zelje in ohrovt za zgodnjo spomlad.

Poleg skrbi za zelenjavo nam ta mesec preostaja še ena, prepotrebna: skrb za občutljivo vrtno cvetje. Gomolje kan in dalij (georgin) ter gladijolne čebule poberimo in spravimo v pesek. Prazne cvetlične grede globoko prekopljemo in prav dobro pognojimo. Semena zadnjih cvetic poberimo, posušimo in shranimo.

Skrb za šivalni stroj. Šivalni stroj je najvažnejše orodje za šiviljo, pa tudi skoro za vsako gospodinjo. Šivilja se je že pri svoji mojsterci naučila, kako je treba ravnati s strojem, ne ve pa tega vsaka gospodinja; zato bomo o tem danes govorile.

Največji sovražnik šivalnega stroja je prah. Če rabiš stroj vsak dan ali le redkokdaj, eno si zapomni: varuj ga prahu! Pa tudi tele reči si zapomni: Vselej, ko prenehaš šivati, četudi le za nekaj časa, podloži pod tacco košček blaga

in zavrti kolo, da se šivanka zabode vanj, sproži tacco, da stopi na ploščo ter pokrij stroj s pokrivalom. Vsaka teh stvari ima svojo dobroto: šivanka se hitro zlomi, če potegneš kaj mimo nje, lahko se pa tudi pošteno zbodeš z njo; taca bi stala ves čas pod pritiskom in se pero, ki jo dviga, po nepotrebnem kvari, pokrov pa varuje vse skupaj vsakršne poškodbe in prahu.

Stroj imej vedno snažen! Okoli koles se rade nabere nitke, ki jih potem jermen pograbi in se kolo ustavi ali pa te zelo ovira, ko stroj goniš. Preden začneš šivati, poglej, če ni v žlebu, kjer teče čolniček, prahu ali smeti, ker to ovira pri šivanju in se spodnja nit rada trga. Večkrat, zlasti če stroj nerad teče, ga je treba na mestih, kjer se dva dela drgneta, namazati. Za mazanje rabi vedno čisto strojno olje, nikoli pa ne laškega ali namiznega olja, ker dela strojno blato (šmir). Na vrhnjem delu stroja je več luknjic; v vsako izmed njih kani kapljico, ki se vleze v notranje dele, do katerih ne moreš priti. Jermen mora biti napet, ker se drugače kolo drgne. Če je predolg, odreži primeren kos, z razbeljeno pletilko naredi vanj novo luknjo in z močno nitjo zopet sešij. Če se zgornja nit trga, je znamenje, da je preveč napeta ali da šivanka ne stoji prav. Če se spodnja nit trga, je ta preveč napeta ali ima čolniček, ker je že obrabljen, preostre robove; treba bo novega. Kadar šivaš, ne vleci blaga izpod šivanke, da gre hitreje, ker s tem pokvariš transporter (zobčke, ki porivajo blago naprej)! Če se ti mudi, predeni rajši vbode na večjo dolžino.

Ako že dolgo nisi šivala in stroj nerad teče, je znamenje, da je zarjavel. Vzemi stran zgor-

njo nit in čolnicek, snemi jermen s kolesa, nakaplaj par kapljic petroleja na vsa mesla, kjer se deli gibljejo, in poženi tako izpraznjen stroj v polni tek. Petrolej in nagel pogon objesta rjo in stroj zopet rad teče.

Ne pusti nikoli otrok k stroju! Poleg tega da se jim pripeti lahko nesreča, je še tudi otroški nagon, da vse prijemljejo in odvijajo; izgubi se lahko kak majhen vijak in stroj je pokvarjen.

Kadar ti pa stroj nagaja, ga ne stresaj in ne mikasti; lahko se pri tem premakne kakšna malenkost, ki jo more popraviti le mehanik. Z mirno preudarnostjo skušaj urediti kolikor moreš in si upaš, drugače pa ga daj v popravo večšim rokam.

Pravilna oskrba šivalnega stroja veliko pripomore do tega, da je šivanje prijetno in uspešno; zato naj se ti ne zdi škoda časa za snago in red tudi pri šivalnem stroju.

Serviranje V. — V kakšnih posodah dajemo na mizo močnate jedi in sadje?

Ne samo kaj damo na mizo, nego tudi kako damo, je zelo važno. Ko sedemo k mizi, je seveda v prvi vrsti prirejeno vse za želodec, vendar je želodec mnogo zadovoljnejši, če ga že oči razvesele s prijaznimi poročili. Navadno ima žena že sama po sebi mnogo okusa in čuta za lepo; vendar ga ji vsakdanje delo pogosto otopi in skvari, da na pripravljanje in prirejanje jedi ne dá dosti. Zadovolji se marsikatera že s samo snago, za ono lepo harmonijo, ki naj jo ima, kakor vse v življenju, tudi jedilna miza, pa nima nikakega smisla. — Ko smo se v glavnem o prirejanju jedi že porazgovorile, pogledjmo danes še na močnate jedi in sadje!

Kruha ne dajemo v hlebu ali štruci na mizo, ampak ga narežemo na rezine, ki jih naložimo na plitev krožnik ali tudi v skledo, ki je nalašč za kruh. — Potice in šarkelj režemo na prst debele rezine (tako, da leži potica na trdi podlagi, nikoli pa v roki), in jih, če imamo več vrst potic, polagamo menjaje na velik, plitev krožnik tako, da nastane lep, a ne previsok, kup. — Gibanico (štrudelj) razrežemo na primerne kose, jih naložimo na podolgast krožnik in dobro potresemo s sladkorjem. — Krofe in flancate naložimo v lep kup na plitev velik krožnik in dobro potresemo s sladkorjem. — Tudi vse druge suhe močnate jedi, ki jih potresemo s sladkorjem, dajemo na krožniku na mizo. Finejše pecivo devljemo na porcelanast krožnik, tudi na steklenega ali na nastavek. Na krožnik položimo najprej papirnato podlago s čipkami, da lepše izgleda. — Tudi torto položimo na porcelanast tortni krožnik s papirnato podlago in jo damo celo na mizo. Vendar je pripravnejše, če jo že prej zrežemo, kar se pri mizi težko izvrši.

Kruh, potico, šarkelj, krofe, flancate, piškote, kekse in sploh suhe močnate jedi jemljemo z roko in jih, zlomljene, kosce za koscem nosimo v usta. — Gibanico vzamemo z vilicami, režemo na krožniku z nožem v kosce in z vilicami nosimo v usta. (Noža nikoli ne nosimo k ustom!) — Torto jemljemo z lopatico, ki je nalašč za to pri torti, jo režemo z nožem, z vilicami nosimo v usta. Mehke torte (s kremo i. dr.) režemo z malo žličko in jo tudi z žličko nesemo v usta. Iz tega je tudi razvidno, kakšen pribor naj da gospodinja k močnatim jedem in pecivu.

Sadje nalagamo na steklenem ali porcelanastem krožniku ali nastavku; pod sadje denemo sveže listje, najrajši od vinske trte, ker je veliko in ima lepo obliko. Naložimo pa sadje v obliki stolpa precej visoko in menjavamo sadje, to se pravi, ne naložimo samih hrušk, ali samih jabolk, ali breskev, nego namešano. Le drobno sadje: jagode, ribez i. dr. dajemo na mizo vsako posebej v stekleni skledi z žlico, zraven pa stekleno skledico s sladkorjem in malo žličico. Sadje jemljemo (razen pravkar omenjenega drobnega sadja) z roko, a ne preveč naenkrat. Hruške in jabolka prerežemo, olupimo in v koscih nosimo v usta. Koščicasto sadje: češplje, breskve, marelice razpolovimo z roko, odstranimo koščice in jih denemo na majhen krožnik. Za sadje dobi vsak gost: mali krožnik in nož, za drobno sadje steklen mali krožnik ali skledico in malo žličko.

Umevno je, da je treba najlepše sadje obrati za na mizo. Jabolka, kruške, breskve, marelice obriši, preden jih daš na krožnik; češplje pa ne, da ne izgube lepe višnjeve barve. — Grozdju je treba ostriči vse nezrele ali gnile jagode, ga oprati, pustiti odteči, potem ga šele naložiti na krožnik. Nalagaj ga tako, da gost hitro lahko najde pecelj in ne prijemlje za jagode. Grozdju z roko odtrgamo jagode in jih nosimo v usta.

Vseh podrobnejših navodil ni mogoče napisati; vsaka naj opazuje, kjerkoli ima priliko.

Kuhinjski recepti.

K e k s i. Vzemi 3 jajca, $\frac{1}{4}$ kg stolčenega (presejanega) sladkorja, 2 kavini žlički stolčene jelenove soli in vse skupaj dobro zvrkljaj. Nato prideni še 6 jedilnih žlic kisle smetane, 6 jedilnih žlic mleka, poljubne dišave (tudi kakao ali čokolada), še enkrat skupaj vse dobro premešaj in napravi testo kakor za rezance. Testo pokrij in ga pusti stati vsaj pol ure. Potem razvaljaj testo primerno debelo in zreži poljubne oblike, ki jih polagaj na vročo (nenamazano) pekačo. Peci jih v srednje vroči peči krog 10 minut. Keksi se ohranijo v dobro zaprti pločevinasti posodi več mesecev.

•••○○•••

ZA OČI IN ROKE.

S to številko Vigredi je že izšla zadnjič napovedana vzorčna pola za razna ročna dela. Izšla je kot priloga, ki se posebej naroča in je bila doposlana le tistim Vigrednicam, ki so jo posebej naročile in posebej plačale (stane za letos 5 Din za vsako številko.)

Nekatere naše naročnice bi sicer rade imele omenjeno polo in bi jo tudi plačale, toda niso je naročile, ker se boje, da ni nič posebnega. Kako zelo se motijo! Vzorcji v naši prilogi so popolnoma izvirno delo, ki dela našemu listu čast in mu bo brez dvojbe pridobilo mnogo novih prijateljic. Če ne verjamete, poprosite tiste Vigrednice, ki so si vzorčno polo naročile, naj Vam jo pokažejo, da se na lastne oči prepričate o resničnosti naše trditve. Gotovo boste precej vrgle od sebe vsako nezaupanje in si boste prilogo takoj tudi same naročile.

Naročila se sprejemajo še vedno in se dobi tudi še pola, ki je izšla s to številko. Naročati jo morejo samo naročnice Vigredi.

Če se bo vzorčna pola obnesla in bo do-

bila zadostno število odjemalk, bo ostala tudi še v novem letu, cena ji bo pa znatno nižja. Zato hitite z naročanjem!

Današnja vzorčna pola obsega 12 predlog. Ob levi roki široko borduro za prt v platnu z voglom. Bordura se lahko podaljša do poljubne dolžine. Poleg te risbe je Marijino ime z venčkom okoli in spodaj bordura z voglom v enakem slogu. Vrhu tega ime Jezusovo. To dvoje rabimo za obhajilne prtičke, velikonočne prte za čez jerbas, za znane prtičke v hišni kot k jaslicam. Porabni pa sta ti dve risbi tudi za manjše cerkvene prte. V desnem kotu zgoraj je vogal za prt. V desnem kotu spodaj so štirje robovi za prtičke ali robce: trije v zankanju, eden v ažur izdelku. Vmes so štirje monogrami za razno porabo. — Vse predloge se lahko izvrše v stebelnem vbodu, obe imeni z borduro pa sta Richelieu (Rišelje) delo, monogrami poljubno v stebelnem vbodu, ali polno. Vse drugo je razvidno iz risbe in odvisno od okusa.

KAKO SMO SE RAZVIJALE V PRLEKIJI? *

KA.

Dobi velikih narodnih bojev, ki so tik pred svetovno vojno dosegli svoj vrhunec, je na Štajerskem vzcvetela organizacija Dekliških zvez. Poleg Marijinih družb so dekleta vzljubile to organizacijo, hitro znale ceniti njen pomen ter se pridno posluževale vseh sredstev v dosego umske in srčne izobrazbe. Usposobile so se v Dekliških zvezah — zlasti v obmejnih krajih — za krepek odpor proti raznim sovražnim napadom na narodnost in vernost.

Tudi v naši prleški župniji je požrtvovalen gospod kaplan vzdramil mladino k novemu življenju, ji pokazal velike sodobne naloge ter jo organiziral v Orlu in v Dekliški zvezi. Obe organizaciji sta se vedno lepše razvijali in bili neuklonljivi, četudi je marsikdo zagrabil kamen in ga zagnal, da zadá smrtni udarec . . . Še takrat, ko je vojni vihar vsepovsod razmajal ne le fantovske, ampak tudi dekliške vrste in jih skušal uničiti, je naša Dekliška zveza živela, delovala in v delu dosegala lepih uspehov.

Toda čas je prinesel marsikaj; prinesel je tudi žalostno resnico, da je med in po vojni doraščajoča mladina bila nekam uporna in nedovzetna za kaj višjega. Dekleta, med njimi komaj iz šole iztopivša, so zasmehovalno prezirale organizacijo, ki jih je vabila v svojo sredo. Slaba družčina je pa mnogim kmalu zapečatila usodo . . .

*Prlekija» se imenuje lep kos slovenske zemlje v Slovenskih goricah in čez.

Brezbrižnost napram organizaciji se je vtihotapila že v vrste drugače dobrih deklet. Izven nje se je zdelo nekaterim vse lepše in živahnejše — zakaj bi si morale kaj odreči? — Morda ni bila opravičena bojazen, da je v nevarnosti nadaljnji obstoj...

Med tem so nastale Orlice. V Ljubljani se je vršil prvi tehnični tečaj, katerega uspeh je bil: lepo število novoustanovljenih orliških krožkov. Udeležila se ga je tudi članica naše Dekliške zveze in prinesla s seboj navdušenje za novo dekliško organizacijo. Dovolj pomislekov je bilo, preden smo se odločile za to »novotarijo,« vendar — kocka je padla — Dekliška zveza se je preosnovala v — orliški krožek.

Vršil se je ustanovni občni zbor ob nepričakovano veliki udeležbi deklet, žená in raznih gostov; povabilu se je odzval bivši ustanovitelj in voditelj tukajšnjih organizacij, ki je navzočim razložil pomen in namen nove dekliške organizacije, katera zamore nasprotnikom preprečiti njihove nakane...

In sedaj je naša mlada »orliška četa« stala na pragu novega življenja. — Nekoliko boječe, a vendar samozavestno smo gledale v svet, češ, potrebno je, da smo tukaj in vršimo veliko nalogo celokupne orliške organizacije.

»Edine v delu — edine v trpljenju — enake v žrtvah — enake v uspehih. To geslo nam je požrtvovalni brat Orel z umetniškimi okraski zapisal kot uvod v našo kroniko. — Na svojem prvem sestanku smo sklenile, da hočemo vse delo v krožku uravnati po teh besedah...

Mnogo težav, ovir in nasprotstev je bilo treba zlasti v začetku premagati, dostikrat je morala vsaka posamezna »sami sebi silo storiti«, da smo si tako skupno uglasile pot na znotraj in na zunaj.

Pri dekliških sestankih, ki so se vršili ob nedeljah za članice in gojenke in katerih so se rade udeleževale tudi naše matere, kakor pri telovadnih urah (le ob nedeljah popoldne), smo spoznavale vedno bolj, koliko važnosti je orliška organizacija za našo duševno in telesno vzgojo.

Bližal se je I. slovanski orlovski tabor v Mariboru. Vso skrb in pozornost smo obrnile v to, da se vsestransko usposobimo za ta veliki praznik slovenske mladine. (Prvo preizkušnjo z ozirom na tabor smo prestale pri odsekovni prireditvi, ko smo prvič javno nastopile).

(Konec prih.)

○○○(●)○○○

IZ ZGODOVINE DEKLIŠKE TELOVADBE.

HISTORICUS.

(Dalje.)

Odpor zoper izenačenje deške in dekliške telovadbe se je pojavil najprej in najmočneje med materami tistih deklic, ki so obiskovale tako brezmiselno telovadbo. In čisto naravno, saj kdo je bolj poklican razumeti, kaj je za deklico dobro in kaj ne, kot ravno njena mati? Seveda ne smemo misliti, da so matere do dna razumele nesmiselnost posnemanja moške telovadbe, toda neki zdrav prirojen čut za to, kar je dekletu primerno in dostojno, jim je narekoval odpor. Lahko si pa tudi mislimo, da je poprečna mati že deško telovadbo mrzila, saj so si dečki-telovadci pogosto raztrgali pri telovadbi obleko in gotovo včasih tudi ude polomili — ali naj se tudi v tem deklice z njimi izenačijo?

Odpor je imel svoj uspeh in vratolomne orodne vaje so se začele pri dekliški telovadbi opuščati. Toda kar je prišlo na njihovo mesto, je bilo zopet po svoje pogrešeno. Uvajati se je namreč pričelo čisto pristno vojaško ekserciranje in to pod vodstvom vojaških podčastnikov. Tu pa tam so dali telovadkam v roke celo lesene puške, da so bile poveljujočim vojnikom bolj všeč. Tako so bili mnogi dekliški zavodi v nekaterih urah bolj pododni vojašnicam nego internatom.

Taki telovadbi se kajpada zdravstvena korist ne more odrekati — vsaj to se je doseglo, da so se znale dekleta krepko vzravnano držati in strumno korakati, kar vse telesu prav dobro dene — toda „dekliška“ pač ni bila.

Velika sprememba v telovadbi sploh, posebej v dekliški telovadbi je pa nastala, ko je neki telovadni učitelj v Švici, Adolf Spieß, iznašel proste vaje, redovne vaje in razne telovadne igre. To je bilo nekako v sredi prejšnjega stoletja in ta iznajdba pomeni za žensko telovadbo naravnost začetek nove dobe. Telovadna tvarina se je naenkrat nepričakovano obogatila in je našla polje, na katerem se je mogla razširiti skoraj v neizmernost. Saj je prostih gibov telesa v raznih zvezah in kombinacijah toliko, da jih iznajdljivost najbolj nadarjenih telovadnih mojstrov ne more izčrpati. Poleg tega so pa te telovadne vaje dekliški naravi tako primerne, da jim tudi največji dvomljivec ne more biti nasproten.

Sicer je kljub temu res, da je dekliška telovadba marsikje še zmerom na slabem glasu, vendar prodira vztrajno med najširše sloje, se razvija v vedno lepših smereh, osvaja trdnjavo za trdnjavo in rodi tudi obilo lepih uspehov. (Dalje.)

Iz ORLIŠKE CENTRALE.

Tekme mladenk in gojenk so končane. Uspehe objavljamo. Te tekme so sicer še ne-obvezne, ker nas razmere silijo k temu, vendar s tem majhnim številom tekmujočih naraščajnic ne smemo in ne moremo biti zadovoljne. Marsikje bi se z majhnim trudom tekme prav lahko izvedle. Odbornice, ki jim je izročena skrb za mladenke in gojenke, naj skrbe, da se bodo te tekme prihodnje leto vse častneje izvršile.

Jesenice	2200	1440	65.45
Cerknica	1200	780	65.—
Kranj	1000	650	65.—
Prevalje	800	520	65.—
Bohinjska Bistrica	800	504	63.—
Žiri nad Škofjo Loko	1700	969	57.—
Trata nad Škofjo Loko	700	—378	54.—
Sodražica	1300	672	51.70
Radovljica	2530	1144	45.21

Mlaidenke.

Krozek	Doseg. točke	Dosež. točke	%
Ljutomer	1100	1090	99.09
Sv. Križ pri Ljutomeru	880	872	99.09
Sv. Jurij ob Ščavnici	660	636	96.36
Sv. Pavel pri Preboldu	770	735	95.45
Šoštanj	1540	1415	91.82
Gorje pri Bledu	1650	1395	84.55
Konjice	770	651	84.55
Bohinjska Bistrica	1100	910	82.73
Kranj	770	525	68.20
Prevalje	770	483	64.02
Jesenice	1320	832	64.03
Žiri nad Škofjo Loko	880	504	57.27
Središče ob Dravi	880	492	55.90
Radovljica	1430	742	51.90
Trata nad Škofjo Loko	770	343	44.54
Šmartno pri Slov. Gradcu	1100	162	14.73

Gojenke.

Št. Pavel pri Preboldu	1700	1615	95.—
Šoštanj	1600	1504	94.—
Raka	700	637	91.—
Šmartno pri Slov. Gradcu	700	637	91.—
Čadram	1200	1008	84.—
Sv. Križ pri Ljutomeru	1400	1176	83.29
Velike Lašče	1200	979	81.58
Maribor	800	648	81.—
Št. Jernej	1000	800	80.—
Konjice	1400	1105	78.94

Minka Svetlin je sedaj v zavodu pri usmiljenkah v Mengšu. Zdi se, da zdravljenja z radijem ne bo mogla nadaljevati. Uspehi so pa bili doslej tako majhni, da skoraj ne pridejo v poštev. Če je prav solnčen dan, se zdi, da nekoliko vidi, drugače pa takorekoč nič. Če bi ne bilo treba prekiniti, bi morda šlo stalno na bolje. — Nabrani denar še ni porabljen. Ako se ne bo vrnila pod radij, se bo na drug način obrnil v njeno korist. Na vsak način sesterski darovi niso bili zastoj. Čeprav se pričakovani uspeh ni dosegel, je ubogi siroti ljubezen Vigrednic v veliko tolažbo in pomoč, pri Bogu pa njihovo zaslužnje nič manjše. Zato še enkrat vsem prisrčen: Bog plačaj!

O „**Materi vzgojiteljici**“ piše „**Naš Dom**“: To knjižico je po neki nemški knjigi prvič priredila l. 1914 gospodinska učiteljica gdč. Julka Jaklič. Letošnja se v marsičem loči od prve, in reči moramo, da prav blagodejno. Kakor je knjiga kratka, vendar skoro povsod seže na globoko. V njej dobijo naše žene in mladenke precejšen, in sicer najpotrebnejši del tega, kar navadno imenujemo splošno izobrazbo. Kar naše matere pri vzgoji tipajo, slučajno dostikrat dosežejo, morda še večkrat pa izgrešijo, to naj bi po teh naukih vsaka premišljeno in vstrajno zasledovala in dosegla: otroka vzgojiti za poštenega človeka, dobrega kristjana. Temeljni nauki iz dušeslovja so podani tako jasno in kratko, da bi se mogel tu učiti marsikateri pisatelj učenih knjig. Dolga je razprava

o vzgoji lepotnega čuta. Celo risanje pride do veljave, katere mu mi dosedaj nismo pripisovali. Vzorno je podan oni pouk, po katerem se zreli človek loči od nevednega otroka. Posebno lepi so odstavki o pokorščini. Tudi šibi je rešena čast. Pomisleka vredno je, kar pravi o škodljivosti šaljivega in plitvega časopisa in kako kvarno je, če kdo zajema izobrazbo le iz knjig. Pogosto se poudarja v knjižici, da naj navaja mati otroka k samostojnosti. Skratka: v knjigi je dosti stavkov, ki zaslužijo,

da se jih vzgojitelji na pamet naučijo. Vsaka zaročenka in mlada žena naj bi to izvrstno knjigo dobila v roke in jo dolgo obdržala. Naj pa tudi iz nje spozna, da mora o vzgoji in izreji čitati še več, n. pr.: dr. Mat. Ambrožič: „Materinska pomoč zdravemu in bolnemu otroku“, mesečnik „Zdravje“, dr. Jeglič: „Staršem“, Seigerschmidt: „Krščanska mati“, v Bogoljubu obširno razpravo: Vzgoja otrok v krščanski hiši i. t. d. M. Avšič.

SESTRE SESTRAM.

Sv. Rupert v Slov. goricah. Čas je, da se zopet oglasimo. Šesti in devetnajsti julij t. l. sta bila za ruperške Orlice vesela dneva. Pokazale smo v teh dneh javnosti, kaj se doma med štirimi stenami učimo lepega in koristnega za dušo in telo. Sestega julija smo skupno z Orli pod vodstvom našega duhovnega voditelja napravile izlet na Gornjo Voličino, kamor nas je vabil za orlovstvo vneti g. župan Vogrin. Na primernem prostoru smo poleg Orlov tudi me nastopile. Med telovadbo pa nam je igrala lepa godba, ki nam jo je g. župan na svoje stroške preskrbel.

Devetnajsti julij pa je bil zopet drugi dan veselja. Pohitele smo na orlovsko prireditev v sosednjo župnijo k sv. Bolfenku. Povabili so nas Bolfenčani, ker pri njih do zdaj še ni bilo nobene mladinske prireditve. Nastopile smo tudi s kratkimi govori in deklamacijami. Bilo je prav živahno. Na telovadišču se je zbralo mnogo občinstva, ki je z navdušenjem in ploskanjem spremljalo naše telovadne prizore. Navzočih pa je bilo tudi mnogo takih, ki niso bili dozdaj vneti prijatelji orlišstva, pa smo jih me s svojim nastopom ogrele in vnele za orliško idejo. Zlasti pa se je navdušila bolfenška mladina, dekleta in fantje, za orlovsko organizacijo. Vsak in vsaka hoče biti sedaj Orel in Orlica. Bog daj, da bi to navdušenje obrodilo mnogo sadu! Bog živi! Anka Kozar, predsednica.

Dob pri Domžalah. Koliko lepega nam poveš iz raznih krajev, ljuba Vigred! Dovolj torej, da se tudi me oglasimo. Nismo sicer Orlice, toda imamo jih prav rade, ker stremimo po istih načelih za istimi cilji. V Dobu imamo dekleta mesečne sestanke. Predavanja, debata in nazadnje vesela pesem nam nudi mnogo užitka in to tembolj, ker same predavamo. Nekatero tudi sestavijo same. Če hočete, g. urednik, Vam pošljemo v pogled! Zadnji zvezek „Predavanj“ in knjiga „Mati vzgojiteljica“ nam tudi dobro služi pri tem.

9. avgusta je napravilo naše društvo izlet na Sv. Goro pri Litiji. Naš č. g. duhovni vodja je tam daroval sv. mašo, stregel je naš društvenik, drugi smo pa prepevali, da je bilo veselje. Ob 2. uri smo imeli litanije, katere so z ubranim pritrkavanjem naznanili naši fantje. Potem smo potolažili želodec, (skoraj vsi brez alkohola!) in ogledovali prelepo okolico, obenem pa pošiljali pozdrave našim znancem, nakaterim pismeno, drugim pa tudi samo v mislih. Kljub precej naporni vožnji in hoji ter skoraj neznosni vročini nam ostane ta izlet v prav tako lepem spominu, kot lanski k sv. Joštu, predlanski k izvirku Bistrice in še prej na Šmarno goro. — Že sedaj ugibamo, kam bi jo mahnili prihodnje leto, da bi videli več naše lepe domovine brez posebnih stroškov. Takrat, če ne prej, se zopet oglasimo v našem priljubljenem listu, če bo hotel priobčiti naše ne ravno svetovno važne doživljaje. J. G.

Št. Vid n. Ljubljano. Naš krožek je 30. septembra t. l. praznoval lepo slavlje. Izročile smo naši ljubljani predsednici s. Minki Žirovnik diplomo častnega članstva s prisrčno domačo veselico v našem domu, pri kateri so sodelovali vsi društveni odseki. Pevski, tamburaški odsek sta izpolnila s svojim dovršenim predvajanjem odmore, ki so nastali med različnimi pozdravnimi, zahvalnimi, poslovnimi in navdušujočimi govori, namenjenimi naši slavljenci, pa tudi nam vsem, ki smo ostale brez nje osamele, osirotele. Mladenke in gojenke so izvajale priljubljeno igrico „Trnjulčica“. Skodelica čaja s sladkim pecivom je zaključila naše slavlje. Omeniti moram, da je našo prireditev počastilo skoro celotno predsedstvo Orliške p., domača preč. duhovščina, celo nekaj gostov iz Hrvatske in mnogo prijateljic in častilcev naše slavljence. — Res, da nam je zarosila oko bridka solza slovesa, a ta ločitev le še učvrščuje tiho in tajno vez med nami — prisrčno sestriško ljubezen, s katero kličemo naši nesebični, požrtvovalni, preganjani Minki: „Sestra, na veselo svidenje!“

PORAVNAJTE NAROČNINO!

 DROBIŽ

ŽENA IN KULTURNI NAPREDEK V PRETEKLOSTI.

PO DR. J. BUMÜLLER-JU: A. LEBAR.

(Dalje.)

Ko pa so začeli gojiti udomačene rastline v vedno večjem obsegu, tega dela ni več zmogla žena sama, mož pa za to delo ni bil dovolj vztrajen zaradi doslej vajenega nemirnega življenja, so pač začeli misliti na pomoč. Izumili so plug, ki so ga morda spočetka vlekli ljudje, pozneje šele živina, in v tem času je prišlo poljedelstvo v krepkeše moške roke, ki so bile močne dovolj za obvladanje sicer že ukročene, a vendar še poskočne in iskre živine.

Začetek poljedelstva je najznamenitejše kulturno delo žene. S tem je postala posredno stvariteljica vsakršne višje kulture, tudi evropske kulture. Ves nadaljnji razvoj kulture ima v poljedelstvu svoj temelj in začetek; ko so se namreč ljudje oprijeli poljedelstva, so se ustalili, t. j. trajno naselili v izbranih bivališčih. V stalnih naselbinah se je šele začelo urejati skupno delo ljudstva. Kmalu pa so si to skupno delo porazdelili in tako so nastali posamezni stanovi, različni rokodelci in obrtniki, pozneje pa se je razvila še umetnost in znanost. Nestalni, vedno se seleči Nomadje (ljudje, ki so se preživljali z živinorejo) niso prišli do višje kulture. Manjkalo jim je za to časa, potrebne prostosti vsakdanjih skrbi, pa tudi mirne in stalne okolice, ki je potrebna za mirno in uspešno kulturno delo. Vse to pa so dosegli, ko so se za stalno naselili, k čemer jih je sililo obdelano polje, ker so morali počakati sadov svojega truda. Ko pa so pospravili poljske pridelke, jih je že to vezalo na stalno bivališče, a nič manj tudi pričakovanje nove ureditve polja in novih pridelkov. Tako jih je poljedelstvo nekako privezalo na en in isti kraj za mnogo let. Novi rod pa, ki je izšel iz takega pravkar naseljenega ljudstva, je čutil že one tajne vezi, ki priklepajo človeka na rodno grudo. Tako je poljedelstvo posredno tudi vplivalo na čuvstvovanje tedanjih ljudi.

Vsa velika kulturna ljudstva sveta: Babilonci, Egipčani, Kitajci, Grki, Rimljani, Germani, Slovani se imajo zahvaliti za svojo kulturo edino le poljedelstvu. Ne sicer, kakor da bi poljedelstvo bilo izvor kulture, pač pa pri duševno darovitih ljudstvih baš poljedelstvo utira pot vsemu kulturnemu razvoju.

Žena je s tem, da je začela poljedelstvo, dvignila tudi lastno gospodarsko in družabno stališče, pri nekaterih narodih celo pretirano in na nepravi način. Preden so posamezni narodi pričeli s poljedelstvom, t. j. v pastirski in lovski dobi, je bila žena prav zelo zapostavljena. Prav malo pa je tudi res mogla storiti za vzdrževanje družine. Mož-lovec ali -pastir je oskrboval družino z življenjskimi potrebščinami in je, kadar je bilo treba, tudi varoval in branil svojo družino. Temu nadvladajočemu stališču moža ni imela žena skoro ničesar nasproti postaviti. Toda na mah se je izboljšalo ženino stališče, ko je poljedelstvo, ki ga je započela žena, postalo glavni vir družinske prehrane. Sedaj je postala žena središče družine: glavno za prehrano družine je šlo preko njenih rok; kar je storil v tem oziru mož, je bilo le za dodatek in priboljšek.

(Prihodnjič dalje.)

UREDNIŠKA MONČEČNOST.

Dopisnici iz Doba. — Ponudena predavanja le pošljite! Prepričan sem, da jih bo tudi nova urednica rada brala in študirala ob njih. Vaš napredek, pa morda tudi porabila kaj mallega za »Vigred«. — Glede izleta na Sv. Goro se Vam zahvaljujem, da me niste štele med one znanke, ki so prejeli Vaše pozdrave — samo v mislih. — Za prihodnje leto si drznem predlagati, da napravite izlet v Ameriko, ker nekateri trdijo, da je ondi »druga domovina Slovencev«. Če je res, še ne vem, bom videl. Ogledate si lahko precejšen kos te zemlje — samo »brez posebnih stroškov« menda ne bo šlo. Seveda Vas povabim, da obiščete tudi mene — pravgotovo si bomo imeli mnogo povedati, Bog živi!

Dopisnici iz Št. Ruperta. — Vaš dopis se je po nesreči zakasnil.

Tihomir. — Ko bi jaz vedel, kdo je ta Tihomir, ko bi jaz vedel!

T. Kavčič. — Prosim, bolj natančno se legitimirajte in še kaj pošljite! Morda bo Vaše »Cvetje« odcvetelo kje drugje in ne bo venčalo »Vigredi« toda če boste pridno sukale pero, gotovo ne bo brez uspeha. Novi urednici se hitro javite!

Nerazumna. — Vaše ime je jako skromno,

vendar Vam skoraj zamerim, da pravite: Pesem »Mala sestra« v zadnji številki je nerazumljiva. Pa Vam hočem pomagati Berite v isti številki naprej pod rubriko Od srca do srca spis: »Resna nevarnost« Berite počasi in mišite! Potem berite povest »Bratje in sestře«. Ko boste prebrali zadnjih osem vrstic (o Jelci!) preberite zadnjo kitico v pesmi! Če ste še »nerazumna«, preberite v enakem redu vse skupaj še enkrat in potem pesem samo zase, pa bo! In končno pogledajte še sama vase — ali ni tudi v Vas sami kaj takega, da bi Vam pr. pomaglo do razumevanja »Male sestrice« .?«

Uredniški molčečnosti na znanje in v nadaljnje obvestilo. Dosedanji urednik se s to številko zavoljo preselitve poslavlja. Zahvaljuje se vsem, zlasti marljivim sotrudnicam in sotrudnikom, da so ga tako krepko podpirali pri njegovem delu in prosi vse, naj ostanejo »Vigredi« še dalje vsestransko naklonjeni. »Vigred« pride sedaj v bolj prave roke in bo gotovo našla med naročnicami še vse več umevanja in zaupanja. Tako ji je vsestranski napredek zagotovljen. Uredništvo ima še dalje naslov: Ljubljana, Ljudski dom, ali pa: gdična Anica Lebar, Sv. Florijana ul. 7. gospa Selma pa kakor doslej. — Bog živi!

PREJELI SMO
IN PRIPOROČAMO:

Molitvenik „sv. obhajilo“. 40 obhajilnih molitev za vse praznike in važnejše godove cerkvenega leta. (Obsega 560 strani v priročni obliki.)

Znameniti Soengenov molitvenik „Kruh življenja“, ki so ga razni evharistični shodi toplotno priporočili, je ištel v novi založbi. Pozdravili ga bodo

posebno tisti, ki si žele več spremembe v molitvah pri prejemanju sv. obhajila. Njegova posebna prednost je, da lepo prilagodi vse obhajilne molitve raznim dobam cerkvenega leta in tako spremlja vernika v duhu in značaju vseh praznikov in važnejših godov. Cena je izredno nizka: vezan v platno z rdečo obrezo 12 Din. z zlato obrezo 18 Din. Čisti dobiček tega molitvenika, ki ga je prav mnogo v zalogi, je namenjen za prvi slovenski „Dom duhovnih vaj“ v Ljubljani. Naroča se pri „Upravi Glasnika, Ljubljana, Zrinskega 9.“

Vigrednice!

Naročite, če še niste, knjigo, ki je izšla v naši zalogi in je prav vam namenjena:

Mati vzgojiteljica

Za vzgojo samih sebe in za vzgojo mladine boste našle v njej dragocenih napotkov.

Stane 16 Din in se naroča: Uprava Vigredi, Ljubljana, Ljudski dom.

Najboljši
šivalni stroj
je edino le

Josip
Petelinc-
znamka

GRITZNER in ADLER
za rodbino, obrt in industrijo

Ljubljana blizu Prešernovega spomenika
Pouk v zezenju brezplačen. Večletna garancija.

Delavnica za popravila!

Na veliko! Telefon 913 Na malo!

»Vigred« izhaja vsak mesec. — List izdaja Oriška podzveza (Anica Lebar) v Ljubljani. — Uredništvo in upravništvo je v Ljud. domu. — Oda. urednica: Cilka Krekova. — Tisk tiskarne Tiskovnega društva (tehn. vodja: A. Pogačnik) v Kranju. — Za članice je list plačan s članarino in stane 25 Din; če se naroči 15 izv. le 20 Din.

Priporočila se tvrdka
JOSIP PETELINC

LJUBLJANA

ob vodi blizu **Prešernovega**
spomenika kjer dobite: vse po-
trebščine za šivilje, krojače,
čevljarje in sedlarje, modno in
galanterijsko blago, nogavice,
rokavice, palice, jedilno orodje,
toaletno blago

na veliko in malo!

Naročila po pošti se izvršijo hitro in točno.

Dekleta!

Kupujte le pri onih, ki inserirajo v našem listu!

Najboljše

„PFAFF“ šivalne stroje

prilavne za krpanje, umetno vezenje,
po ugodnih cenah in plačilnih pogojih
priporočila

IGN. VOK

Ljubljana
Sodna ul. 7.

Celje
Kralja Petra c. 33.

Novo mesto
Glavni trg.

Datumi!

Pečati!

Na veliko! Na malo!

Štampilje oseh vrst

CIRIL SITAR

LJUBLJANA, Sv. Petra c. št. 13.

Numeratorji!

Klišejji!

Splošno znana manuf. trgovina

EL. PETERKA

„PRI AŽMANU“

Šolski drevored št. 2, Ljubljana
priporočila blago za moške in žen-
ske obleke, perilno blago, šifon,
najbolje vrste cefir za bluže in
srajce. Novosti v rutah in vse
drugo v to stroko spadajoče
blago.

je najboljša.

TISKOVNO DRUŠTVO V KRANJU

Izvršuje točno v najkrajšem času in po nizkih cenah: knjige, časopise, lepake, vabila, vsakovrstne trgovske in društvene tiskovine. V zalogi imamo vsakovrstne tiskovine za župnijske in občinske uprave. Moderno urejena tiskarna in knjigoveznica. — Konkurenčne cene!

Nova založba

Ljubljana
Kongresni trg 19.

..

Vse pisarniške potrebščine. ✂ Vse knjige.

Zavarujte svoje žitljenje,
poslopje in premičnine le pri

VZAJEMNI ZAVAROVALNICI

v Ljubljani, Dunajska cesta 17.

PODRUŽNICE:

Celje, Breg 33;
Zagreb, Pejačevićev trg 15;
Sarajevo, Vrbanja ulica šte. 4.

Vsaka

previdna gospodinja

rabi

v svojem gospodinjstvu

JUHAN

najboljši pridatek

k hrani

Dobi se v vseh špecerijskih
trgovinah.

Društvena nabavna zadruga v Ljubljani (Ljudski dom).

priporoča vse potrebščine za orliški kroj: rips za bluze, ševijot za krila, čepice, nogavice orlovske znake i. t. d. Dalje trakove za načelnice in predsednice, odznake s tiskom in vse poslovne knjige in tiskovine za orliške krožke. — Zaloga šmink, pudra, vazelina in mastiksa za šminkanje igralok. — Dobijo se tudi za proste vaje potrebne note. — Posreduje nakup vseh društvenih potrebščin. — Kupujte le pri lastnem podjetju! Nalagajte hranilne vloge v „Centralno čebelico“, ki jih obrestuje po 6%.